

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

WWW.UZAS.UZ

2017-yil 18-avgust № 34 (4433)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ САНЪАТ ВА МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИНИНГ ФАРҒОНА МИНТАҚАВИЙ ФИЛИАЛИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Миллий санъатимиз ва маданияти-мизнинг қадимий марказларидан бири бўлган, кўплаб атоқли санъат ва маданият намояндалари етишиб чиққан Фарғона водийсининг бу борадаги алоҳида ўрни ва нуфузини, ижодий салоҳиятини ҳисобга олган ҳолда, истеъдодли ёшларни ўзбек ва жаҳон санъатининг юксак намуналари руҳида тарбиялаш, уларнинг ижодий қобилият ва интилишларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ҳамда рўёбга чиқариш, Фарғона водийси вилоятлари учун театр, халқ ижодиёти соҳаси бўйича актёрлар, йўналишсизлик ва санъатшунослик йўналишида юқори малакали мутахассислар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Иқтисодиёт вазирлиги ва Молия вазирлигининг Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг Фарғона минтақавий филиалини (кейинги ўринларда – Филиал) ташкил этиш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин.

2. Қуйидагилар Филиалнинг асосий вазифалари этиб белгилансин:

маданият ва санъат соҳасида фундаментал билим ва тушуночлар, тарихий ва замонавий аъёнлар, инновация технологияларини, давлат стандарти бўйича белгиланган билим ва малакаларни пухта эгаллаган олий маълумотли мутахассис кадрлар тайёрлаш;

тайёрланаётган мутахассис кадрларга меҳнат бозоридagi реал талаб ва эҳтиёжлардан келиб чиққан ҳолда, юқори сифатли билим ва малака бериш;

битирувчиларни ишга жойлаштириш

бўйича буюртмаларни шакллантириш; профессор-ўқитувчилар таркибининг ўз касб соҳасидаги билим ва тажрибаси, илмий-ижодий салоҳияти ва педагогик маҳоратини доимий равишда ошириш;

таълим жараёнига замонавий педагогик ва инновацион технологияларни, маданият ва санъат соҳасида илм-фан бўйича эришилган илғор ютуқларни татбиқ этиш.

3. Қуйидагилар:

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг Фарғона минтақавий филиалининг намунавий тузилмаси 1-иловага мувофиқ;

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг Фарғона минтақавий филиалини ташкил этиш, унинг моддий-техник базасини барпо этиш, ўқув ва илмий-педагогик салоҳиятини шакллантириш бўйича чора-тадбирлар дастури 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

Ўзбекистон Республикаси маданият вазирига, зарур ҳолларда, Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг Фарғона минтақавий филиали тузилмасига ҳодимларнинг тасдиқланган чекланган умумий сони ва меҳнатга ҳақ тўлаш фонди доирасида ўзгаришлар киритиш ҳуқуқи берилсин.

4. Белгилаб қўйилсинки, Филиалга: 2017/2018 ўқув йили учун "5150300 – актёрлик санъати (турлар бўйича)" таълим йўналишига бакалаврлар тайёрлаш бўйича жами 25 та – шундан 10 таси давлат грантлари, 15 таси тўлов-контракт асосида – қабул квотаси ажратилди;

2017/2018 ўқув йили учун қабул жараёни Ўзбекистон давлат санъат ва

маданият институтида амалга оширилади.

5. Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги бир ой мuddатда:

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг Фарғона минтақавий филиалининг Уставини белгиланган тартибда тасдиқласин ва унинг давлат рўйхатидан ўтказилишини таъминласин;

Филиални таллов асосида юқори малакали профессор-ўқитувчилар билан таъминлаш чораларини кўрсин;

Филиалда ўқув-методик жараёнларнинг ташкил этилишини таъминлаш, шатталар жадвали ва харажатлар сметасини тасдиқлаш, уни ўқув-лаборатория жиҳозлари ва компьютер техникаси билан таъминлаш бўйича аниқ чора-тадбирларни амалга оширсин.

6. Фарғона вилояти ҳокимлиги, Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Маданият вазирлиги ва Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими марказининг Қўқон шаҳри, Мовароуннахр кўчаси, 3А-ўйда жойлашган Қўқон туризм ва сервис касб-ҳунар коллежининг уч қаватли асосий биносининг бир қисмини Филиалга бепул фойдаланиш ҳуқуқи билан бериш ҳамда Филиал фаолиятини мазкур бинода ташкил этиш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин.

7. Ўзбекистон Республикаси Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими маркази Қўқон туризм ва сервис касб-ҳунар коллежининг Қўқон шаҳри, Мовароуннахр кўчаси, 3А-ўйда жойлашган биносининг бир қисми Филиалга берилиши муносабати билан мазкур коллеж фаолиятини самарали ташкил этиш юзасидан бир ой мuddатда Вазирлар Маҳкамасига таклиф киритсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги:

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги билан биргаликда 2018/2019 ўқув йили ва кейинги йиллар учун Филиалга ўқишга қабул қилишнинг 50 нафардан кам бўлмаган квотасини истиқболда Фарғона водийси ҳудудларини ривожлантириш билан боғлиқ дастурларни, ҳар қайси тармоқда мутахассисларга бўлган эҳтиёжни ҳисобга олиб, йиллар бўйича аниқ йўналишларни белгилаб, касб ва таълим йўналишларини (мутахассисликларни) кўрсатган ҳолда ишлаб чиқишни назарда тутиш;

2017/2018 ўқув йили бошланишига қадар Филиалнинг таълим йўналишларини давлат таълим стандартлари ҳамда тегишли малака талабларига мувофиқ ишлаб чиқилган ўқув режалари, фан дастурлари ва ўқув-методик адабиётлар билан таъминласин.

9. Белгилаб қўйилсинки, Филиал фаолиятини юритиш билан боғлиқ харажатлар 2017 йилда таълим соҳаси бўйича тасдиқланган бюджет параметрлари доирасида, 2018 йилдан бошлаб эса мазкур соҳага ҳар йили ажратилган маблағлар ҳисобидан амалга оширилади.

10. Қуйидагилар Филиал фаолиятини молиялаштириш манбалари этиб белгилансин:

Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари;

ҳўжалик фаолиятдан олинadиган

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ш.МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2017 йил 16 август

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПОЗИТОРЛАРИ ВА БАСТАКОРЛАРИ УЮШМАСИ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Халқимизнинг маънавий савиясини ошириш, ёш авлодни юксак инсоний ғойлар, она Ватанга меҳр ва садоқат руҳида тарбиялаш, миллий ва умуминсоний қадриятлар асосида камол топтиришда музика санъатининг ўрни ва аҳамияти беқиёсдир.

Мана шундай муҳим вазифани адо этиш бора-сида Ўзбекистон Бастакорлар уюшмаси фаолиятида замон талабларидан орқад қилиш, ижодий сусткашлик, ташаббускорликнинг етишмаслиги каби ҳолатлар қузатишмоқда. Уюшманинг молиявий аҳволи ва моддий-техник базаси билан боғлиқ муаммолар ҳам унинг фаолиятига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Бой музика меросини асраб-авайлаш ва ривожлантириш, шу йўналишда фаолият кўрсатган ижодий ташкилот ва жамоалар, композитор ва бастакорлар, хонанда ва созанда, ёш ижрочилар фаолиятини мувофиқлаштириш, уларнинг истеъдод ва маҳоратини рўёбга чиқариш, зарур моддий ва маънавий ёрдам бериш, соҳа вакиллари ўртасида амалий ижодий муҳит ташкил этиш бўйича кўпгина муҳим вазифалар ўз ечимини кутмоқда.

Юқорида қайд этилган долзарб муаммоларни ҳал қилиш ҳамда Ўзбекистон Бастакорлар уюшмаси фаолиятини тубдан такомиллаштириш мақсадида:

1. Ўзбекистон Бастакорлар уюшмаси фаолар кенгашининг Ўзбекистон Бастакорлар уюшмасини Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмаси сифатида қайта ташкил қилиш ҳақидаги қарори маъқуллансин.

2. Қуйидагилар Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмасининг (кейинги ўринларда – Уюшма деб юритилади) асосий вазифалари этиб белгилангани маълумот учун қабул қилинсин:

халқимизнинг эстетик талаб ва эҳтиёжларини ҳар томонлама ҳисобга олган ҳолда, замонавий руҳли бадий юксак асарлар яратиш, катта музика асарлар, жумладан, опера, симфония, концерт ва оратория каби муқом жанрлар ривожига алоҳида эътибор қаратиш;

ёш композиторлар, бастакорлар ва музикашунослар, барча ижрочиларнинг ижод билан самарали шугулланишлари учун имконият ва шароитларни кенгайтириш;

мамлакатимизнинг маданий ва ижтимоий ҳаётида фаол иштирок этиш, давлат органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлар, оммавий ахборот воситалари, ижодий уюшмалар ва бошқа ташкилот-

лар билан ҳамкорликда музика санъати соҳасида ижод қилаётган барча ижодкорларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш;

миллий ва умуминсоний қадриятларни асраб-авайлаш, музика таълим-тарбия соҳасини такомиллаштириш, муқом ва замонавий музика санъатини тарғиб қилиш жараёнида фаол иштирок этиш;

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги билан ижодий ҳамкорликни кучайтириш, турли ижодий танловлар ўтказиш, бастакорлар ижодини рағбатлантиришга қаратилган концертлар, фестиваллар, ижодий кечалар ва бошқа маданий-маърифий, оммавий тадбирларни ташкил этиш;

халқаро маданий ва музикаий ҳамкорлик доирасини кенгайтириш, ёш композитор, бастакор ва музикашуносларни замон талаблари даражасида тайёрлаш, чет давлатлардаги таниқли композиторлар ва музикашунослар билан ўзаро тажриба алмашишни йўлга қўйиш;

Ўзбекистон давлат консерваториясида соҳа вакиллари учун малака ошириш курсларини ташкил этиш;

Низом талаблари асосида Уюшма аъзолари сафини ёш истеъодли композитор ва бастакорлар, музикашунослар билан тўлдириб бориш.

3. Қуйидагилар:

Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмасининг тузилмаси 1-иловага мувофиқ;

Қорақалпоғистон композиторлари ва бастакорлари уюшмасининг тузилмаси 2-иловага мувофиқ маъқуллансин.

4. Уюшма ва унинг ҳудудий бўлиmlарининг фаолияти билан боғлиқ харажатларни қоплаш, шунингдек, уларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш бўйича харажатларни молиялаштириш манбаи этиб Ўзбекистон ижодкорларини қўллаб-қувватлаш "Илҳом" жамоат фонди (кейинги ўринларда – Фонд деб юритилади) маблағлари ва қонунчиликда тақиқланмаган бошқа манбалар белгилансин.

Бу борада Уюшма ва унинг ҳудудий бўлиmlари ҳодимлари меҳнатига ҳақ тўлаш харажатлари Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетидан Фондга

ажратилadиган бюджет маблағлари (субсидия) ҳисобидан қопланиши назарда тутилсин.

5. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари Уюшма ҳудудий бўлиmlарининг аниқ манзиллар бўйича жойлаштирилишини таъминласин.

6. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, Уюшма аъзоси бўлган фаол композитор ва бастакорлар, музикашуносларни имтиёзли ипотека кредитлари асосида арзон уй-йўй ёки ер участкалари билан таъминлаш бўйича тегишли чораларни кўрсин.

7. "Асакабанк" акциядорлик тижорат банкнинг Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмасининг "Дўстлар клуби"га раҳбарлик қилиш юзасидан билидирган ташаббуси маъқуллансин. "Асакабанк" акциядорлик тижорат банкнинг Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмаси билан биргаликда Тошкент шаҳри, Мирзо Улубек тумани, Яхё Ғуломов кўчаси, 69-ўйда жойлашган Уюшма биносини таъмирлаш, унинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, соҳа атоқли намоёндаларининг электрон архивини ва махсус фонотека, овоз ёзиш студияси ҳамда "Музика ижодкорлари" музейини ташкил этишда ҳимойлик ёрдами кўрсатиш ҳақидаги таклифи қўллаб-қувватлансин.

8. Уюшма ўз фаолиятини такомиллаштириш мақсадида дунёдаги ривожланган давлатларнинг музика санъати соҳасидаги ижодий уюшмалари билан ўзаро ҳамкорлик алоқаларини йўлга қўйиш, жумладан, халқаро ташкилотларнинг грантларини жалб этиш чоралари белгилангани маълумот учун қабул қилинсин.

Уюшма тавсияси билан унинг фаол аъзоларини хориж давлатларига малака ва тажриба алмашиш учун Фонд ҳисобидан хизмат сафарларига юбориш тизими йўлга қўйилсин.

9. Ушбу қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Х.Султонов зиммасига юклансин.

Ш.МИРЗИЁЕВ

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Тошкент шаҳри,
2017 йил 15 август

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН БАДИЙ АКАДЕМИЯСИ ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Мамлакатимиз ўзининг бой бадий мероси билан жаҳон санъати ва маданияти ривожига катта ҳисса қўшган қадимий цивилизация ўчоғи сифатида миллий бадий анъаналарнинг ўзига хослигини сақлаб қолдиргани дунёнинг етакчи санъат мутахассислари томонидан эътироф этилган.

Бугунги кунда замонавий ўзбек тасвирий санъатида кўплаб ёш истеъод эгалари кириб келаятгани, турли йўналишларда фаолият кўрсатган ижодкорлар, хусусан, расм ва ҳайкалтарошлар, халқ усталари ижодига янгича мазмун ва шакл, жаҳон санъат майдонида муносабати ўрин эгаллашга интилиш тенденциялари кўза ташланаётганини ижобий баҳолаш лозим.

Шу билан бирга, таъкидлаш лозимки, ҳозирги вақтда тасвирий ва амалий санъат ҳамда дизайн соҳасини ривожлантириш бўйича амалга оширилаётган ишлар талаб даражасида эмаслиги, соҳага доир норматив-ҳуқуқий ҳамда моддий-техник базанинг мукаммал эмаслиги, малакали кадрлар етишмаслиги бу борадаги ишларнинг самарасига салбий таъсир этмоқда.

Ўзбек тасвирий ва амалий санъати ҳамда дизайн йўналишларини янада ривожлантириш, халқимизнинг ушбу нафис санъатларга бўлган эстетик эҳтиёжини қондириш, кенг йўналишда фаолият олиб бораётган мутахассисларнинг ижодий имкониятларидан унумли фойдаланиш, уларга шарт-шароит яратиш, бадий салоҳиятини ошириш, замон талабларига мос бадий таълим тизимини кенг йўлга қўйиш ҳамда Ўзбекистон Бадий академиясининг фаолиятини ривожлантириш ва такомиллаштириш мақсадида:

1. Қуйидагилар:

Ўзбекистон Бадий академиясининг ташкилий тузилмаси 1-иловага мувофиқ;

Ўзбекистон Бадий академиясини марказий аппаратининг бошқарув ҳодимлари умумий чекланган сони 21 кишидан иборат тузилмаси 2-иловага мувофиқ;

Ўзбекистон Бадий академиясининг Қорақалпоғистон Республикаси бўлими тузилмаси 3-иловага мувофиқ;

Ўзбекистон Бадий академиясини фаолиятини

ривожлантириш ва янада такомиллаштириш бўйича 2017-2021 йилларга мўлжалланган чора-тадбирлар дастури 4-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

Ўзбекистон Бадий академиясини Бадий ижодкорлар уюшмасининг тузилмаси 5-иловага мувофиқ маъқуллансин.

Ўзбекистон Бадий академиясини фаолиятини ривожлантириш ва янада такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар дастурини амалга ошириш бўйича Республика комиссияси таркиби 6-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

Ўзбекистон Бадий академиясини раисига зарур ҳолларда, марказий аппарат ҳамда Ўзбекистон Бадий академиясининг Қорақалпоғистон Республикаси бўлими тузилмасига ҳодимларнинг чекланган умумий сони доирасида ўзгаришлар киритиш ҳуқуқи берилсин.

2. Ўзбекистон Бадий академиясининг асосий вазифалари этиб қуйидагилар белгилансин:

Ўзбекистон тасвирий ва амалий санъатини янада ривожлантириш, шахсий ва ижодий кўргазмалар учун кенг имкониятлар яратиб бериш ҳамда ижодкорларнинг бадий салоҳиятини ошириш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш;

жаҳондаги етакчи бадий академиялар, ушбу йўналишдаги таълим муассасалари, ташкилотлар, атоқли маданият ва санъат арбоблари билан илғор тажрибалай алмашиш мақсадида ҳар томонлама ижодий ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш;

ижодкорлар ва истеъодли ёшларни ижтимоий-иқтисодий муҳофаза қилиш ҳамда Ўзбекистон Бадий академиясини тизимдаги ташкилотларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш; халқимизнинг бой маданий меросини, тасвирий ва амалий санъат ҳамда дизайн анъаналарини ривожлантириш мақсадида Ўзбекистон Бадий академиясини Бадий ижодкорлар уюшмасининг (кейинги ўринларда – Бадий ижодкорлар уюшмаси деб юритилади) фаолиятини мувофиқлаштириш;

Давоми иккинчи саҳифада.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ “ЎЗБЕКИСТОН КОМПОЗИТОРЛАРИ ВА БАСТАКОРЛАРИ УЮШМАСИ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА”ГИ ҚАРОРИГА ШАРҲ

Бугунги кунда халқимизнинг маданий сависини ошириш, юртдошларимиз, айниқса, ёш авлодни юксак инсоний ғоялар, она Ватанимизга меҳр ва садоқат руҳида тарбиялаш, миллий ва умуминсоний қадриятлар асосида камол топтиришда мусиқа санъатининг ўрни ва аҳамияти беқиёсдир.

Ана шундай эзгу вазифаларни амалга оширишда мусиқа санъати намоёндаларининг профессионал ташкилоти – Ўзбекистон Бастакорлар уюшмаси алоҳида ўрин тутadi. 1938 йилда ташкил этилган, катта фаолият тажрибасига эга бўлган мазкур Уюшма халқимиз, айниқса, ёшлар ўртасида миллий ва жаҳон мусиқа санъатининг мумтоз намуналарини тарғиб этиш, уларнинг бадий-эстетик диди ва маданиятини ошириш, мамлакатимиз бастакорлари ва композиторларининг профессионал фаолияти, яшаш шароити билан боғлиқ долзарб масалаларни самарали ҳал этиш, уларни янги, бадий етук асарлар яратишга руҳлантириш бўйича ғоят кўп қиррали фаолияти билан миллий маданиятимиз ривожига муносиб ҳисса қўшиб келмоқда.

Уюшма томонидан кейинги пайтда ўтказилган халқаро симфоник мусиқа фестивали, “Куз наволари” халқаро мусиқа фестивали, “Давр садолари” мусиқа анжумани ҳамда Назира Аҳмедова номидаги халқаро ва республика хонандалар танловлари каби кўплаб тадбир-

лар юртимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётидаги муҳим воқеалар бўлди. Мамлакатимиз микёсида ўтказиб келинаётган байрам ва тантаналар, давлат тадбирлари, адабий-бадий кечалар ва учрашувлар Уюшма аъзолари – таниқли созанда ва хонандалар, бастакор ва композиторлар иштироки билан янада мазмунли ва файзли ўтишини эл-юртимиз яхши билади ва юксак қадрлайди.

Айни вақтда Ўзбекистон Бастакорлар уюшмаси фаолиятининг таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, бу нуфузли ижодий тузилма барча соҳалардаги ислохотларимиз янги босқичга кўтарилаётган ҳозирги тараққиётимиз талабларидан кейинги пайтда бир мунча ортда қолмоқда. Уюшма фаолиятида сўсташлик, ташаббускорликнинг етишмаслиги каби ҳолатлар кузатилмоқда, бошқарув аппаратининг молиявий аҳоли ва моддий-техник базаси билан боғлиқ муаммолар ҳам унинг фаолиятига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг жорий йил 3 августда Ўзбекистон ижодкор зиёлилари билан бўлган учрашувда сўзлаган маърузасида маданият, адабиёт ва санъат соҳасидаги бошқа масалалар қатори ана шу камчиликларга ҳам алоҳида эътибор қаратилиб, уларни бартараф этиш бўйича муҳим тақлиф ва ташаббуслар илгари сурилган эди. Давлатимиз раҳбари то-

монидан ана шу вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида “Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида”ги қарор имзоланди.

Қарорга мувофиқ аввало Ўзбекистон Бастакорлар уюшмаси фаоллар кенгаши томонидан билдирилган тақлиф асосида Уюшма Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмаси этиб ўзгартирилган ва унинг асосий вазифалари белгилаб берилган. Хусусан, халқимизнинг эстетик талаб ва эҳтиёжларини ҳар томонлама ҳисобга олиб, замонавий руҳдаги бадий юксак асарлар яратиш, ёш композитор, бастакор ва мусикашунослар, барча ижрочиларнинг ижод билан самарали шуғулланишлари учун имконият ва шароитларни кенгайтириш, катта мусиқий асарлар, жумладан, опера, симфония, концерт ва оратория каби мумтоз жанрлар ривожига алоҳида эътибор қаратиш назарда тутилган.

Уюшма фаолиятида мамлакатимизнинг маданий ва ижтимоий ҳаётида фаол иштирок этиш, миллий ва умуминсоний қадриятларни асраб-авайлаш, мусиқий таълим-тарбия соҳасини такомиллаштириш, давлат органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлар, ижодий уюшмалар ва бошқа ташкилотлар билан яқин ҳамкорликни йўлга қўйиш масалалари алоҳида ўрин эгаллаши зарурлигига урғу берилган.

Айни пайтда, қарорда халқаро маданий ва мусиқий ҳамкорлик доирасини кенгайтириш, ёш композитор, бастакор ва мусикашуносларнинг малакаси ва маҳоратини мунтазам ошириб бориш мақсадида чет давлатлардаги таниқли композиторлар ва мусикашунослар билан ўзаро тажриба алмашишни йўлга қўйиш, композитор ва бастакорлар ижодини рағбатлантиришга қаратилган концертлар, фестиваллар, ижодий кечалар ва бошқа маданий-маърифий, оммавий тадбирларни юксак савияда ташкил этиш лозимлиги таъкидлаб ўтилган.

Ижодий уюшмалар фаолиятини қўллаб-қувватлаш мақсадида ташкил этилган “Илҳом” жамоат фонди композиторлар, бастакорлар ва мусикашунослар учун катта имкониятлар ва имтиёзлар яратди.

Қарорнинг яна бир муҳим жиҳати шундаки, унда Уюшма аъзоларининг ижод қилиши, дам олиши ва соғлигини тиклашлари учун кенг шароитлар яратиш кўзда тутилган. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларига Уюшманинг ҳудудий бўлимларининг аниқ манзиллар бўйича жойлаштирилишини таъминлаш ҳамда Уюшма аъзоси бўлган фаол композитор ва бастакорлар, мусикашуносларни имтиёзли ипотека кредитлари асосида арзон уй-жойлар билан таъминлаш бўйича тегишли вазифалар белгиланган.

Бундан ташқари, “Асакабанк” акциядорлик тижорат банкининг Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмасининг “Дўстлар клуби”га раҳбарлик қилиш бўйича билдирган ташаббуси маъқулланиб, ушбу ташкилот билан ҳамкорликда Тошкент шаҳри, Мирзо Улугбек тумани, Яхё Фуломов кўчаси, 69-уйда жойлашган Уюшма биносини таъмирлаш, унинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, атоқли мусиқа намоёндаларининг электрон архиви ва махсус фонотека, овоз ёзиш студияси ҳамда “Мусиқа ижодкорлари” музейини ташкил этишда хомийлик ёрдами кўрсатиши кўзда тутилган.

Қарорда композитор ва бастакорларимиз ижодини кенг тарғиб қилиш, хорижий мамлакатлардаги таниқли ижодкорлар билан ҳамкорликни мустаҳкамлаш, халқаро симфоник ва республика мусиқа фестивалларини ўтказиш, ёш ижодкорларни рағбатлантиришни йўлга қўйиш, бу борада мусиқа санъатининг турли жанрларида танловлар ташкил этиб борилишига алоҳида эътибор қаратиш зарурлиги қайд этилган.

Хулоса қилиб айтганда, мазкур қарор Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмаси фаолиятини ҳар томонлама такомиллаштириш, Уюшма аъзоларини қўллаб-қувватлаш ва янги асарлар яратишга руҳлантириши билан аҳамиятлидир.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН БАДИЙ АКАДЕМИЯСИ ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Бошланиши биринчи саҳифада.

тасвирий ва амалий санъат ҳамда дизайн йўналишидаги ижодкорларни миллий ўзлигимизни англаш ғояларини тараннум этувчи юксак даражадаги ёрқин санъат асарларини яратишдаги фаолиятини рағбатлантириш ва болалар санъатини ривожлантириш билан боғлиқ чора-тадбирларни амалга ошириш;

Ўзбекистон Бадий академияси тизимидаги таълим муассасаларининг фаолиятида бадий таълим узвийлиги ҳамда узлуксизлигини таъминлашга эришиш мақсадида ихтисослаштирилган санъат мактаб-интернатлари ва ўрта махсус таълим муассасалари учун бошланғич бадий таълимни йўлга қўйиш;

Ўзбекистон маданияти ва санъатининг тараққиёти йўлида тасвирий ва амалий санъат, дизайн ва халқ ҳунармандчилиги соҳалари бўйича юқори малакали мутахассислар тайёрлаш мақсадида Ўзбекистон Бадий академияси тизимидаги таълим муассасаларининг фаолиятини хорижий тажрибалар асосида такомиллаштириш;

тасвирий ва амалий санъат ҳамда дизайн йўналишида етук мутахассисларни тайёрлаш тизимини такомиллаштириш, Ўзбекистон Бадий акаде-

мияси марказий аппарати ва унинг ҳудудий бўлимлари фаолиятини кучайтириш, бу борадаги вазифаларни амалга оширишнинг замонавий, таъсирчан усул ва шакллари тизимли асосда ривожлантириб бориш;

Ўзбекистонда ва хорижда кенг қўламдаги кўргазмалар ташкил этиш орқали миллий санъатимиз ютуқларини дунё жамоатчилигига танитиш, конференция, биенналелар ва бошқа анжуманлар ўтказиш.

3. Ўзбекистон Бадий академияси, Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги ва Фанлар академиясининг мамлакатимиз музейлари фондларини мустақиллик йилларида яратилган юксак бадий қийматга эга бўлган тасвирий ва амалий санъат асарлари билан мунтазам бойитиб бориш ва асарлар баҳосини уларнинг ижодий ва моддий қийматидан келиб чиққан ҳолда белгилаш мақсадида;

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги қошида Бадий экспертлар кенгашини ташкил этиш;

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлигига мустақиллик йилларида яратилган, юксак бадий қийматга эга бўлган тасвирий ва амалий санъат асарларини сотиб олиш учун 2018 йилдан бошлаб ҳар йили Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маб-

лағлари ҳисобидан 1 миллиард сўм ва “Ўзвиносаноатхолдинг” компаниясининг ташаббуси билан хайрия асосида 1 миллиард сўм маблағ ажратиш тўғрисидаги тақлиф маъқуллансин.

4. Белгилаб қўйилсинки: Ўзбекистон Бадий академиясининг раиси макومي, моддий, маънавий, транспорт ва тиббий хизмат кўрсатиш шарт-шароитлари бўйича – вазирга, унинг ўринбосари ва бош илмий котиб – вазир ўринбосарларига тенглаштирилади;

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги қошидаги Бадий экспертлар кенгашининг таркиби ва Низоми Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланади;

мустақиллик йилларида яратилган юксак бадий қийматга эга бўлган тасвирий ва амалий санъат асарларини сотиб олиш учун Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари 2019 йилдан бошлаб энг кам иш ҳақи миқдорининг ўртача йиллик ўсиш кўрсаткичларига оширилган ҳолда ажратилди;

мустақиллик йилларида яратилган юксак бадий қийматга эга бўлган тасвирий ва амалий санъат асарлари Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги қошидаги Бадий эксперт-

лар кенгашининг қарорига асосан сотиб олинади;

2018 йил 1 январдан бошлаб Ўзбекистон Бадий академиясининг ҳақиқий аъзолари учун энг кам иш ҳақининг тўрт баробари миқдоридан ойлик гонорар тўлаш тизими жорий қилинади ҳамда ушбу гонорарлар жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғидан озод қилинади;

Ўзбекистон Бадий академиясининг ҳақиқий аъзолари Ўзбекистон Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоларига белгиланган имтиёزلардан фойдаланади.

5. Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг маблағлари ва қонунчиликда тақиқланмаган бошқа манбалар Ўзбекистон Бадий академияси фаолиятини молиялаштириш манбалари этиб белгилансин.

6. Бадий ижодкорлар уюшмаси ва унинг ҳудудий бўлимлари галерияларини сақлаш харажатлари, шунингдек, уларнинг моддий-техник базасини ривожлантириш харажатларини молиялаштириш манбаси этиб Ўзбекистон ижодкорларини қўллаб-қувватлаш “Илҳом” жамоат фонди (кейинги ўринларда – Фонд деб юритилади) маблағлари ва қонунчиликда тақиқланмаган бошқа манбалар белгилансин.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ “ЎЗБЕКИСТОН БАДИЙ АКАДЕМИЯСИ ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА”ГИ ҚАРОРИГА ШАРҲ

Мамлакатимизда мустақиллик йилларида бадий ижоднинг бошқа турлари қатори тасвирий санъат соҳаси ривожига ҳам алоҳида эътибор қаратишмоқда.

Бу борада, айниқса, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1997 йил 23 январда имзолаган “Ўзбекистон Бадий академиясини ташкил этиш ҳақида”ги фармони, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 11 мартда қабул қилинган шу йўналишдаги қарори муҳим аҳамиятга эга бўлди. Мазкур тарихий ҳужжатларда белгиланган вазифалар асосида Бадий академия томонидан ўтган йигирма йил мобайнида тасвирий санъат соҳасидаги давлат сиёсатини амалга ошириш, рассомлар фаолиятини мувофиқлаштириш, уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, моддий ва маънавий манфаатларини рўёбга чиқариш, ёш рассомларни тарбиялаш борасида кўп ишлар қилинди.

Бу ҳақда сўз борганда, Бадий академия таркибидида тасвирий санъат соҳаси бўйича миллий таълимнинг кўп босқичли тизими шакллантирилган, “San’at” журнали ташкил этилиб, у 1998 йилдан буён уч тилда – ўзбек, рус, инглиз тилларида чоп этилаётгани, бой бадий меросимиз ва замонавий тасвирий санъатимизнинг ривожланиш тенденцияларини ўрганишга қаратилган илмий тадқиқотларнинг моддий, илмий-услубий базаси мустаҳкамланганини таъкидлаш лозим.

Шу билан бирга, халқаро ҳамкорлик доирасида хорижий маданият ва санъат арбоблари билан учрашув ва мулоқотлар ўтказиш бўйича ўзига хос тизим шакллангани, мамлакатимизнинг кўплаб рассомлари халқаро анжуман ва кўргазмалар, фестивал ва танловларда қатнашиб, нуфузли ўринларни қўлга киритаётгани, ўнлаб ижодкорлар давлатимизнинг юксак мукофотларига сазовор бўлгани ҳам Бадий академия фаолияти билан бевосита боғлиқ.

Айни вақтда ҳозирги жадал суръатлар билан ривожланаётган даврнинг ўзи тасвирий санъат соҳасини янада тараққий эттириш, унинг бугунги кундаги ўрни ва маъқилини ошириш, Ўзбекистон Бадий академияси фаолиятини такомиллаштиришни талаб этаётганини эътироф этиш лозим.

Айниқса, тасвирий санъат ижодкорларининг имконият ва салоҳиятини тўлақонли юзага чиқариш, рангтас-

вир ва амалий санъат асарларининг юксак сифатини таъминлаш борасида кейинги пайтларда долзарб муаммолар тўпнлаиб қолгани, жумладан, соҳага доир норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг бугунги кун талабларига жавоб бермаслиги, мавжуд моддий-техник базанинг ночорлиги, малакали кадрлар етишмаслиги, халқаро ижодий ва илмий алоқаларни ривожлантириш ҳамда ижодкорларни ҳар томонлама рағбатлантириш ва истеъдодли ёшларнинг ижодий имкониятларини кенгайтиришда юзага келаётган сусткашликлар мазкур соҳага давлатимиз томонидан эътиборни кучайтиришни тақозо этмоқда.

Маълумки, 2017 йил 3 август кuni Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ижодкор зиёлилар вакиллари билан учрашувда тараққиётимизнинг ҳозирги босқичида маданият, адабиёт ва санъат соҳасини, жумладан, тасвирий санъат йўналишини ривожлантириш борасидаги долзарб вазифаларни белгилаб, уларни ҳал этиш йўллари кўрсатиб берди. Ўтган қисқа муддатда ана шу тақлиф ва ташаббусларни амалга ошириш бўйича давлатимиз раҳбари томонидан 10 га яқин фармон ва қарорлар қабул қилинди.

Қуни кеча имзолаган “Ўзбекистон Бадий академияси фаолиятини ривожлантириш ва янада такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарор шу йўналишдаги яна бир муҳим ҳужжат бўлди.

Қарорда халқимизни тасвирий санъат намуналаридан баҳраманд этиш ва дизайн йўналишида фаолият олиб бораётган мутахассисларнинг ижодий имкониятларидан умумли фойдаланиш, улар учун зарур шарт-шароитлар яратиш, санъат асарларида миллий ва умуминсоний аънаваларни юксак даражада ифода этишга эришиш, юртимизда ўтказилаётган кўргазмаларнинг бадий савиясини ошириш, рассомлик ва дизайн соҳасига ихтисослашган таълим тизимини бугунги кун талабларидан келиб чиққан ҳолда такомиллаштириш борасида муҳим вазифалар белгиланди. Шунингдек, жаҳон микёсида ўз ўрнига эга бўлган ўзбек тасвирий ва амалий санъати мактабларининг аънаваларини сақлаш ва давом эттириш, замонавий дизайн йўналишлари бўйича фаолият юритаётган истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш ҳамда Ўзбекистон Бадий академиясининг фаолиятини ривожлантириш ва такомиллаштириш масалаларига алоҳида

эътибор қаратилган.

Қарорга мувофиқ Ўзбекистон Бадий академияси ҳамда унинг Қорақалпоғистон Республикаси бўлимининг аниқланган ташкилий тузилмаси тасдиқланди.

Яна бир муҳим жиҳати шундаки, мазкур қарор асосида Ўзбекистон Бадий академияси фаолиятини ривожлантириш ва янада такомиллаштириш бўйича 2017-2021 йилларга мўлжалланган чора-тадбирлар дастури ва мазкур дастурни амалга ошириш бўйича Республика комиссия таркиби тасдиқланди.

Қарорда мамлакатимиз маданий ҳаёти учун муҳим аҳамиятга эга бўлган бир қанча масалаларга алоҳида эътибор берилган. Жумладан, Ўзбекистон тасвирий ва амалий санъатини янада ривожлантириш мақсадида жаҳондаги етакчи бадий академиялар, ушбу йўналишдаги таълим муассасалари, ташкилотлар, маданият ва санъат усталари ўртасида ўзаро фойдали тажрибалар алмашишни йўлга қўйиш мақсадида ҳар томонлама ижодий алоқаларни ривожлантириш белгиланган.

Ушбу қарорда Ўзбекистон Бадий академияси тизимидаги ташкилотларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, халқимизнинг бой маданий меросини, тасвирий ва амалий санъат ҳамда дизайн аънаваларини ривожлантириш мақсадида Ўзбекистон Бадий академиясининг Бадий ижодкорлар уюшмаси фаолиятини мувофиқлаштириш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш назарда тутилган.

Яна шуниси муҳимки, қарорда тасвирий ва амалий санъат ҳамда дизайн йўналишидаги ижодкорларни рағбатлантириш, шунингдек, болалар санъатини ривожлантириш, Ўзбекистон Бадий академияси тизимидаги таълим муассасалари фаолиятида ихтисослаштирилган санъат мактаб-интернатлари ва ўрта махсус таълим муассасалари учун бошланғич бадий таълимни йўлга қўйиш режалаштирилган.

Шунингдек, қарорда тасвирий ва амалий санъат, дизайн ва халқ ҳунармандлиги соҳалари бўйича юқори малакали мутахассислар тайёрлаш учун Ўзбекистон Бадий академияси тизимидаги таълим муассасаларининг фаолиятини хорижий тажрибалар асосида такомиллаштириш, халқаро ижодий ва илмий алоқаларни мустаҳкамлаш, Ўзбекистонда ва хорижда кенг қўламда кўргазма-

лар ўтказиш орқали миллий санъатимиз ютуқларини дунё жамоатчилигига танитиш, конференция, биеннале ва бошқа анжуманлар ўтказишга алоҳида урғу берилган.

Тошкент шаҳри, Мирзо Улугбек тумани, Содиқ Азимов кўчаси, 35-уйда жойлашган Камолиддин Бехзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институти ҳудудида Ўзбекистон Бадий академияси биносини қуриш ишларини ташкил этиш ҳам қарорда кўзда тутилган.

Айни вақтда Ўзбекистон Бадий академияси, Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги ва Фанлар академиясининг мамлакатимиз музейлари фондларини мустақиллик йилларида яратилган юксак бадий қийматга эга бўлган тасвирий ва амалий санъат асарлари билан мунтазам бойитиб бориш ва асарлар қийматини ижодий ва моддий салоҳиятидан келиб чиққан ҳолда белгилаш қайд этилган.

Шу билан бирга, қарорга биноан Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги қошида Бадий экспертлар кенгашини ташкил этиш, мустақиллик йилларида яратилган юксак бадий қийматга эга бўлган тасвирий ва амалий санъат асарлари Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги қошидаги Бадий экспертлар кенгашининг қарорига асосан сотиб олиниши таъкидланган.

Шунингдек, 2018 йил 1 январдан бошлаб Ўзбекистон Бадий академиясининг ҳақиқий аъзолари учун энг кам иш ҳақининг тўрт баробари миқдоридан ойлик гонорар тўлаш тизими жорий этилади ва ушбу гонорар маблағлари жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғидан озод қилинади.

Мухтасар айтганда, мазкур қарор Ўзбекистон Бадий академияси фаолиятини тубдан такомиллаштириш, унинг иш самарадорлигини оширишда муҳим аҳамият касб этади.

Ижодкорларни ҳар томонлама моддий ва маънавий рағбатлантириш, истеъдодли ёшларнинг ижодий имкониятларини кенгайтириш, рассомлик ва дизайн санъати соҳасида таълим тизимини тубдан ислох қилиш, халқимизнинг тасвирий ва амалий санъат соҳасидаги бадий меросини асраш ва кейинги авлодларга етказиш, юртдошларимизнинг тасвирий ва амалий санъат соҳасидаги эстетик эҳтиёж ва талабларини қаноатлантиришда бу ҳужжат кенг имкониятлар яратиб беради.

БАДИЙ АСАР ҲАЁТДАН КУЧ ОЛАДИ

Адабиёт, санъатда замоннинг ҳақиқий қаҳрамонини яратиб, юксак идеаллар моҳияти, йўли ва тантанасини ҳаёт ҳақиқатларига мос умумлашма бадий образлар, воқеа-ҳодисалар асосида қизиқарли қилиб ёритиш ҳар доим ижодкорлар олдидаги долзарб вазифа бўлиб келган.

Кейинги пайтларда бадий асарларда, сахна ва кино экранларида халқнинг, айниқса, ёшларнинг идеалига айланадиган, кўпчилики ўз орқасидан эргаштирадиган қаҳрамонлар деярли яратилмаётгани ҳақида кўп гапириляпти, аммо натижа ўша-ўша — зўрма-зўраки тўқима образлар яратишдан нарига ўтилмапти. Бунинг сабаби нимада? Ижодкорлар жамият оқимлари, тўқинларидан узоқлашиб кетдимиз, замон қаҳрамонларини кўрмаптиларми, давр руҳини ҳис этмаётими? Ахир, қалбига бадий ижод қўғи тушган ҳақиқий қаламкаш халқнинг қувончу ташвишларисиз, гурунгарисиз яшай олмаслиги, эшитган, кўрган, билганларини тафаккур билан бойитиб яна халқнинг ўзига қайтармагунча кўнгли тинчнамаслиги лозим эмасми?

Президентимизнинг жойлардаги Халқ қабулхоналариغا мурожаат этаётган минг-минглаб ватандошларимизнинг кундалик турмушга дахлдор саволлари, муаммолари, шикоят ва аризалари айрим ўрта бўғин раҳ-

барларининг халқ ва унинг манфаатларидан жуда йироқ бўлиб қолганларини кўрсатди. Бу ҳолатни Юртбошимиз рўйи рост очиб ташладилар, зеро, дардни асл ҳолича эътироф этмагунча даволаб бўлмайди. Ҳуқуқ-тартиботни назорат қилиш органлари, суд тизими, тиббиёт, халқ таълими, сиёсий партиялар, жамоат ташкилотларию мутасадди идоралар эл-юрт ишончини оқламаса, бу ҳолат жамиятнинг "сурункали касаллиги"га айланса халқ дардини кимга айтади?

"Биз кейинги пайтда одамлар билан мулоқот қилишни унутиб қўйдик. Уларнинг ичига кириб, очик ва самимий гаплашиш, дардини эшитиш бизнинг фаолиятимизда, афсуски, охириги ўринга тушиб қолди...", — дейди Президентимиз. Бу эл тақдирига масъул бўлган каттаю кичик раҳбарлар фаолиятига берилган баҳо ва ҳулоса. Менинг назаримда, ижодкорларнинг қалб оғриқлари, кўп йиллардан буён ечимга муҳтож муаммолари ҳам шу эди.

Оллоҳга шукр бўлсинки, жамият иқтисоди ва

нинг барча таълим муассасаларига бепул етказиб берилмоқда", деб таъкидлаганида қаттиқ ҳаяжонландим.

Ёзувчи ва шоирлар, ижод ва ижодкорлар ҳақида айтилган ҳар бир фикр, адабиёт ва маънавият ривожига дахлдор ҳар бир қарор бевосита бизнинг "Ижод" жамоат фондимида ҳам алоқадордир. "Ижод" жамоат фонди айнан адабиётни, маънавиятни ривожлантириш, ёзувчиларга қулай ижодий шарт-шароит яратиб бериш, истеъдодли ёш ижодкорларни қўллаб-қувватлаш мақсадида ташкил этилгани бежиз эмас.

Президентимизнинг ижодкор зиёлиларнинг вакиллари билан учрашувдаги маърузасидан келиб чиқадиган вазифалар "Ижод" жамоат фондининг ижрочи ҳодимлари учун ҳам ниҳоятда муҳим. Тарихий учрашувдан кўп ўтмай Юртбошимизнинг "Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида",

"Ўзбекистон ижодкорларини қўллаб-қувватлаш "Илҳом" жамоат фондини ташкил этиш тўғрисида", "Миллий кинематографияни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида", "Ўзбекистон давлат консерваторияси фаолиятини янада ривожлантириш ва такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги бир қатор қарорлари қабул қилинди. Бу ижодкор зиёлилар билан ишлайдиган жамғармалар зиммасига янада катта вазифалар ва, албатта, масъулият юклайди.

Адабиётимиз хирмони халқимизга манзур бўладиган, миллатимиз бадий тафаккурини юксалтирадиган бадий асарлар, китоблар билан бойиса, бу "Ижод" жамоат фондининг ҳам эзгу мақсадлари рўёбга чиққанидан далolat. Ана шу эзгу мақсад йўлида ижодкорларга ҳаммаша кўмакдош ва камарбастамиз. Эркин ва самарали ижод учун зарур бўлган барча шароитларни яратиб беришга масъулмиз.

Олдимиздаги муҳим вазифаларни амалга оширишда Президентимизнинг тарихий маърузаси ва қарорлари бизга дастуриламалдир.

Шерзод ИРЗОЕВ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
хузуридаги "Ижод" жамоат фонди
ижрочи директори

маънавияти тараққиётига тўсиқ бўладиган бундай иллатлар юзидаги ниқоб олиб ташланди. Тўлиб-тошиб айтилаётган баландпарвоз гаплар, исрофгарчиликка бошловчи дабдабали тадбирлар, жимжимадор шiorлар, сохта ҳисобларнинг тизгинсиз оқими жиловланмоқда.

Давлатимиз раҳбари ижодкор зиёлиларнинг вакиллари билан учрашувдаги маърузасида маданиятимизнинг бугунги куни билан боғлиқ долзарб масалаларни қалб кўзи билан кўриб, теран таҳлил қилиб бердилар.

Яқинда Андижон ва Фарғона вилоятида хизмат сафарида бўлганимда, чекка қишлоқларда ҳам кузатганим бир вазиятни яқин-ордада учратмаганман: етмиш-саксон ёшдан ошган момою боболар ҳам телевизордаги "Ахборот" дастурини интиқ қутишяпти: "Яна қандай яхши янгиликлар бўлдикин?". Кейин кўрган-эшитганларини муҳокама қилишиб, ижобий ўзгаришлардан қувонишади.

Бадий асар ҳаётдан куч олади. Бу кутлуг ўзгаришлар, адабиёт ва санъатнинг чин мезонларига жавоб берадиган, замонлар оша яшайдиган, халқнинг маънавий салоҳиятини юксалтириб, авлодларнинг қалб мулкига айланадиган асарлар яратилиши учун илҳом, масъулият, куч-қувват ато этиши шубҳасиз.

Мухтарама УЛУГОВА,
Ўзбекистон Республикасида хизмат
кўрсатган маданият ходими

АДАБИЁТНИНГ ОЛТИН ОСТОНАСИ

Бундан ўн-ўн беш йиллар аввал шоир ё ёзувчи бўламан деб қоғоз қоралаб юрган ёшларнинг икки катта орзуси бўларди. Улар шу орзусига етиш учун ижод қиларди. Булар қандай орзулар эди?

Бу орзунинг бири — ёш ижодкорларнинг аънавий республика Зомин семинарида иштирок этиш бўлса, иккинчиси — Ёзувчилар уюшмаси ва Ўзбекистон Миллий университети қошидаги Олий адабиёт курсида таҳсил олиш эди. Чунки уларнинг ҳар бирида ҳақиқий адабий сабоқлар бериларди. Узоқ қишлоқларда устоз шоирларнинг китобларини ўқиб, гоёибона шогирд тутиниб юрганлар ростмана шогирд макромига эришарди.

Бу эзгу аънавалар, чин маънодаги маҳорат мактаблари маълум вақт тўхтаб қолди. Бугунги навқирон шоирлар ўша сабоқларни ҳаяжон билан эслашади. Яқинда Президентимиз ташаббуси билан Зоминда ёш ижодкорларнинг семинари қайта ташкил этилгани, пурвиқор тоғлар бағридаги сўлим табиат оғушидаги шеърхонликлар ўша гўзал хотираларни қайта жонлантирди. Ана шу ҳаяжонлар ҳали босилмай туриб, яна бир муҳим воқеа юз берди.

Олий адабиёт курси том маънода маънавият маскани, катта адабиётнинг олтин остонаси эди. Бу даргоҳда ёшлар ижод тегирмонига тўхтаб, Устозларнинг адабиёт назариясига оид дарслари, Озод Шарафидинов, Умарали Норматов, Ёқубжон Исҳоқов, Шариф Юсупов, Абдуғафур Расулов, Ваҳоб Раҳмонов, Қозоқбой Йўлдошев, Нурбой Жабборов, Баҳодир Каримов, Абдулла Улугов, Узоқ Жўрақулов каби таниқли ижодкорларнинг ижод психологиясига доир

МУНОСИБ БЎЛАЙЛИК

Президентимиз томонидан бир қанча эзгу ташаббус ва ғоялар илгари сурилди ва биз ёш ижодкорлар ўзимиз учун янги ижодий режаларни белгилаб олдик. Ўз фаолиятимизда нималарга эътибор қаратишимиз зарурлигини, қаламимизга илинмай қолаётган, лекин, бугун халқимиз учун худаям муҳим бўлган масалалар аниқ-равшан кўрсатиб берилди.

Ёзувчилар уюшмаси "Ижод" фонди томонидан "Биринчи китобим" лойиҳаси асосида 2012 йили «Жайхун жилавалари» номли шеърый тўпламим нашрдан чиқди. Бу эътибордан завқланиб, 2013 йилда «Ватан меҳри» номли иккинчи шеърый тўпламимни Қорақалпоғистонда нашр эттирдим. Ўтган йили эса устозлар ишончини қозониб, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзолигига қабул қилиндим.

Давлатимиз раҳбари бир вақтлар Ўзбекистон Миллий университети қошида ташкил этилган Олий адабиёт курси ёш истеъдод эгаларини тарбиялаб вояга етказишда муҳим аҳамиятга эга

САДОҚАТ ВА МАТОНАТ

*Улуғвор ниятларга қор қилмас ажал,
Ким юртдан ёни қувса, мендирман ўшал.
Мақсуд Шайхзода*

**Ватан онамеросдир, отамеросдир,
Уни жондай асрамоқ мардларга хосдир,
Мангубердидан, мангу айтмоғим ростдир,
"Улуғвор ниятларга қор қилмас ажал,
Ким юртидан ёни қувса, мендирман ўшал!"**

**Ватан учун кўксим тоғ, қалқондир шаъним,
Уни деса, шамолдай учқур саманим,
Бор бўлсам чаманимдир, ўлсам кафаним,
Мангубердидан менга тақдир азал —
Ким юртга содиқ турса, мендирман ўшал!**

**Юртим ҳар қарич ери оримдан улуг,
Суйган фарзандларимдан, ёримдан улуг,**

(Ўзбекистон халқ артисти Озодбек Назарбеков шоир Ботир Эргашев шеъри билан ижро этган жўшқин ва жанговар қўшиқ аждодлар жасорати, авлодлар матонати тимсолида она Ватанга садоқатни шарафлаши билан кўпчиликка манзур бўлди.)

ҳаётий сабоқлари, ижод лабораторияси билан боғлиқ тавсиялари ҳамон эсимизда.

Олий адабиёт курсининг яна бир аҳамияти шунда эдики, бу курсда турли таълим муассасаларида ўқиган, бошқа касб эгаси бўлган ижодкорлар ҳам таҳсил олишарди. Бу эса, адабий жараёнда янгича қарашга эга бўлган, сўз оламига бошқача назарни олиб келаётган авлоднинг том маънодаги учрашуви эди. Сабоқдошларимдан Шодмонкул Салом кимёгар, шоир акаларимиздан Даврон Ражаб ва Акмал Икром рассом, Ахтамкул Карим эса ҳосилот эди. Шухрат Насимов политехника университетини тамомлаганди. Адабий қарашлари турлича бўлган шоирларнинг суҳбат, мушоираси баҳс-мунозарали, аёвсиз танқидларга, таҳлилларга бой бўларди. Бири аънавий йўлда ёзса, бошқаси халқона оҳангларда, яна бири янгича жанрда ижод қиларди. Энг муҳими, улар ўртасидаги меҳр, дўстлик ришталари доимо дангал гапни айтишга ундарди. Ана шундай очик мулоқотларда шеър ҳам, ижодкор ҳам пишарди.

Қайта ташкил этилаётган Олий адабиёт курси ўз халқининг қалбига қулоқ солиб, унинг дардига дармон бўлишга интилувчи, ижодий фаолияти билан ҳаётий этикадаги умубод амал қилувчи фидойи ижодкорларни қалбига етказувчи маскан сифатида муҳим аҳамиятга эга бўлишига шубҳа йўқ.

Муҳиддин АБДУСАМАД,

шоир

МАЪРИФАТ ХИЗМАТИДАГИ САНОАТ

Мамлакатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев ижодкор зиёлилар билан учрашувда миллий маданиятимиз учун муҳим аҳамиятга эга масалалар қаторида қоғоз ишлаб чиқаришни ривожлантириш, матбаа корхоналарини импорт ўрнини босадиган юқори сифатли қоғоз хомашёси билан таъминлашга алоҳида эътибор қаратганди. Маърифат хизматидаги ушбу соҳа ривожини учун ҳозир юртимизда кенг имкониятлар яратилмоқда. Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигида бўлиб ўтган "Қоғоз санаоти: бутунга ва истиқболга" мавзудаги республика илмий-амалий семинарида ҳам бу борада амалга оширилаётган ишлар бўйича фикр алмашилди.

Тадбир очилишида сўзга чиққан Матбуот ва ахборот агентлиги директори Л.Тангриев таъкидлаганидек, газета, журнал ва китобларни чиқариш учун мамлакатимизда қоғозга бўлган талаб катта. Ҳозирги кунда республикадаги қоғоз хомашёсига бир йиллик эҳтиёж жами 350 минг тонна бўлса, шундан 120 минг тоннадан зиёдини китоб ва журналлар учун ишлатиладиган офсет ва газета қоғози ташкил этади. Шу боис мамлакатимизда сифатли қоғоз ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш масаласига давлат миқёсида эътибор қаратилиб, истиқболли лойиҳалар устида иш олиб боришмоқда.

Анжуманда целлюлоза ва ёғочсизлик соҳасида илмий талқинот олиб бораётган олимлар, ёш мутахассислар, шу билан бирга қоғоз ишлаб чиқарувчи корхоналар ва матбаа уйлари раҳбарлари ҳам иштирок этишди. Унда юртимизда қоғоз ишлаб чиқаришнинг ҳолати ва истиқболлари, истеъмол бозорини офсет қоғоз билан таъминлаш, маҳаллий целлюлоза ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш каби мавзуларда маърузалар тингланди. Жумладан, бу соҳада чет эл тажрибасини ўрганиш, замонавий ускуналар ўрнатиш масаласи ҳам муҳокама қилинди. Семинар якунига қўра юртимизда сифатли қоғоз ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш истиқболлари аниқланиб, мавжуд муаммоларнинг ечимини топиш юзасидан аниқ тақдирлар ишлаб чиқилди.

Ўз мухбиримиз.

ИЖОД АҲЛИГА КАМАРБАСТАМИЗ

долзарб масалалар уртага ташланди. Ватанимиз тараққиёти, халқимизнинг нури келажаги учун узоқни қўлаб белгиланган тадбирлар, амалга оширилиши зарур бўлган ижодий ишларнинг аниқ йўналишлари намойён бўлди.

Ижодкор зиёлилар даврасида Юртбошимиз маърузасини тинглар эканман, унда кўтарилган муаммолар, айтилган фикрлар, эътирофу ҳақли талаблар, кўрсатмалар ва қарорлар тимсолида давлат миқёсидаги улкан маънавий ислохотнинг бўй кўрсатганини англадим. Йилгилидаги баланд руҳ, ҳаяжон, шодлик ва шукроналик туйғулари менинг юрагимга ҳам кўчди.

Юртимиз маънавий ҳаётидаги мазкур тарихий учрашувда айтилган сўзлар адиблар, шоирлар, санъаткорларга илҳом ва ижодий куч-ғайрат бағишлаганини ҳис этдим.

Айниқса, давлатимиз раҳбари, "2010 йилдан буён Ёзувчилар уюшмаси хузуридаги "Ижод" фонди томонидан "Биринчи китобим" сериясида 1 миллиард 300 миллион сўм маблағ сарфланиб, 73 номда, жами 1 миллион 220 минг нусхада ёш ижодкорларнинг китоблари нашр этилди ва улар республикамиз-

ДИЛДОШИНГИЗ КИТОБДИР

Бугун дунё миқёсида рақобат, қарама-қаршилик ва зиддиятлар тобора кескин тус олаётган бир пайтда халқимизнинг, айниқса, ёшларимизнинг маънавиятини, дунёқарашини шакллантириш ҳамда бойитиш устувор масалалардан бири бўлиб қолмоқда. Уларнинг ҳар томонлама камол топишлари учун миллий адабиётимиз билан бир қаторда жаҳон адабиётдаги истиқлол ғояларига мос ватанпарварлик, инсонпарварлик каби юксак тимсолларни ҳаққоний ақл эттирган бадий баркамол асарларнинг ўрни бекиёсдир.

Шуларни ҳисобга олган ҳолда «Ўзбекистон» нашриёт-матбаа ижодий уйи хайрли ишга қўл урган. Кенг жамоатчиликни жаҳон адабиётининг мумтоз ва замонавий нодир намуналари билан таништириш мақсадида нашриёт қошида таржимонлар гуруҳи шакллантирилган. Амалга оширилган бундай кенг миқёсдаги ишлар натижаси ўз мевасини бермоқда. Чунончи, дунё адабиёти дурдоналари ўзбекчалаштирилиб, адабиёт ихлосмандлари мулкига айланди. Жумладан, Теодор Драйзернинг «Ғолиб» номли ҳикоялар тўплами, Кеннет Греҳемнинг «Толзордан эсган шамол» аллегорик қиссаси, Ҳерманн Хессеннинг «Чўл бўриси» романи, етти яшардан етмиш ёшгача бўлган китобхонлар учун бирдай суякли канадалик адиб Эрнест Сетон-Томпсоннинг «Ёввойи йўрга» номли асари, Хусайн Нихол Отсизнинг «Кўкбўриларнинг ўлими» ва «Кўкбўриларнинг тирилиши» дилогияси, Иоҳанн Петер Эккертнинг «Гёте билан гурунглари», Мигел Анхел Астуриаснинг «Сеньор президент» романи тўлақонли китоб ҳолида нашр этилди.

Мазкур китоблар орасида «Атиргулиннинг тикони» номи остида бўлтур нашрдан чиққан тўплам ҳам адабиёт ихлосмандларида катта қизиқиш уйғотади. Негаки ушбу китоб Валентин Распутин, Фозил Искандар, Нодар Думбадзе, Ясунари Кавабата, Жан-Пол Сартр каби машҳур адибларнинг сараланган, қўллаб-қозғатилган муҳлисларнинг эътирофига сазовор бўлган чинакам дурдоналаридан таркиб топган. Ундаги асарлар зўр ҳавас ва ҳафсала билан Иброҳим Гафуров, Наим Каримов, Низом Комил сингари маҳоратли таржимонларимиз томонидан ўзбекчага ўтирилган. Шу ўринда 2016 йили нашриётда чоп этилган услуби раво, халқона тилда таржима қилинган америкалик ёзувчи Гарольд Роббинснинг «Мени ташлаб кетма» романи ҳақида ҳам эслаб ўтиш жоиздир.

Захматхаш муҳаррирлар ҳамда моҳир таржимонлар меҳнати самараси ўларок, шу кунларда нашриётнинг "қайноқ тандир"идан узилган Габриэль Гарсиа Маркеснинг "Улуғ онанинг жанокази" ҳикоялар тўплами, "Тўқилаётган япроқлар" қиссаси, Эдуард Бульвер-Литтоннинг "Помпейнинг сўнгги кунлари" романи, Чингиз Айтматовнинг "Юзма-юз", Фозил Искандарнинг "Шоир" қиссалари ўқувчилар қўлига етиб борди. Навбатда эса Борис Пастернакнинг "Доктор Живаго"си, Жек Лондон ва О.Генрининг аjoyибу фаройиб ҳикоялари, Чарльз Диккенснинг маърифатга йўрилган "Катта умидлари"...

"Ўзбекистон" нашриётида чоп этилаётган, ўзбек ўқувчисига маънавий озуқа бера оладиган, дунёқарашини кенгайтирадиган жаҳон адабиётининг классик ҳамда замонавий асарлари адабиётни қадрлайдиганлар учун яқин дилдош, ҳақиқий кўнгли хамроҳига айланиши тайин.

Саиджало САИДУРОВОВ,
"Ўзбекистон" нашриёти ходими

ЧАШМА БЎЙИДА

Энг сўнгги русумдаги сайёҳлик автобуси Навоий шаҳридаги “Ёшлар маркази” олдида чехрасида қувонч балқонч бир гуруҳ ёш ижодкорларни бағрига олиб, Нурота тоғлари томон йўл олди. Шу кун саратоннинг авжи баланд, офтоб Қизилқум бағридан эсаётган майин шамоллар қанотида саҳронинг оташ нафасини уфурарди. Зарафшон соҳилларига тушарди, сари елиб борарканмиз, кондиционердан таралаётган салқин ҳаво танимизга хуш ёқиб, ойнадан лип-лип ўтаётган атроф-жавонниба тўймай боқардик. Гарчи дашту биёбон майса-ғиёҳлари аллақачон қовжираб қолган бўлса-да, шинам автобуснинг рангин ойналари тевааракни ям-яшил тусда кўрсатгани учун қалбимизга ташқаридан баҳорий кайфият оқиб қараётгандек эди. Гўё бутун борлиққа кўклам ўз сепини ёйгандек...

Тасаввуримиз алдамаган экан, ҳақиқатдан ҳам кўп ўтмай салонни баҳорий кайфият, ёшлик сурури эгаллаб олди. Турли туманлардан ташқир буюрган иқтидорли ёшларнинг бири қўйиб, иккинчиси шеър айтар, қўшиқ куйлар, кўнгулларда озод Ватанга фарзандлик туйғуси жўш уради.

Сахро эстагидаги қадим тоғларга туташ Нурота шаҳрида улкан анжуманнинг устидан чиқдик. **“Ёшлар – келажак бунёдкори”** шiori остида ўтаётган навоийлик ёшлар ҳафталиги доирасида вилоят ҳокимининг иқтидор эгалари билан учрашувига катта тараддуд қўрилган экан. Барча туманлар, ҳатто Қизилқум бағридаги оқил Учқудуқ ва Зарафшон шаҳарларидан ҳам келган истеъдодли ёшлар, тадбиркорлик соҳасига энди қадам қўйган ҳунармандлар, моҳир кулолу тоштарош усталар табаррук чашма бўйида ташкил этилган мўъжаз кўргазмада ўз санъатини намойиш этмоқда. Ганчкор устаю ўймакор нақшоҳлар ҳам ўз ижод намуналари билан келган. Нурота санъат мактаб-интернати ўқитувчиси Баҳодир Сариев ҳам шу илм даргоҳида кулолиқ сирларини эгаллаётган Парвина Нуриддинованинг сополсоллик дастгоҳида кўза тайёрлаш бўйича иқтидорини синовдан ўтказмоқда. Фозгонлик машҳур тоштарош уста Тоир Раҳимов ҳам шоғирдлари билан анжуманга ташқир буюрган. Улар мармарга зеб бериб асаган безакбоп маҳсулотлар барчанинг кўзини қувонтирмоқда. Учқудуқлик бир чевар қиз эса туя жунига меҳрини қўшиб тўқиган бежирим буюмлари билан ҳаммани қойил қолдирмоқда.

Хуллас, вилоятнинг турли шаҳар ва қишлоқларида яшаб ижод қилаётган иқтидорли ёшлар яратган санъат намуналари барчада ҳайрату ҳавас уйғотмоқда. Шу кун республика Маънавият ва маърифат марказининг тарғибот гуруҳи сафида биз билан Навоий вилоятига келган рангтасвир устаси Муртазо Эргашев эса елкасига мусаввирилик дастгоҳини осиб олган нуроталик ёш рассомлар билан чашма ёнидаги қояларга қўтарилиб, маҳорат сабақларини бошлаб юборди. Бу анжуман навоийлик иқтидорли ёшлар учунгина эмас, тадбир

иштирокчиси бўлган барча учун чинакам байрамга айланди.

Нихоят қўёш уфққа бош қўйиб, салқин шабада мажнунтоллар “сочини тарай бошлаган” файзли оқшомда гўзал издиҳомга чорловчи мусиқа садолари тиниб, вилоят ҳокими Қобил Турсунов, Халқ таълими вазири ўринбосари Алишер Саъдуллаев, Ёшлар иттифоқи вилоят бўлими раҳбари Жамшид Хўжаев даврага кириб келишди. Иқтидорли ёшлар яратган ҳунармандлик ва санъат намуналари билан танишув барчанинг кўнглини чоғ этган. Истиқбол умидлари юз-кўзаларда нур каби жилваланади.

Шу кун миллий тараққиётнинг янги босқичи муносабати билан юртимизда кечаётган

этиб, бир журналист сифатида ич-ичимдан севиндим. Анжуман сўнггида иқтидорли ёшларнинг истеъдод билан яратган ижод маҳсуллари алоҳида эътироф этилиб, энг фаол иштирокчиларга махсус диплом ва мукофотлар тақдим этилди.

“ҲАР ЕРДА ЧАМАН...”

Навоийлик божхоначилар жамоаси билан учрашув муталаа маданиятига бағишланди. Бунга бошқарма раҳбарининг ноутбукига киритилган электрон китоблар муаллифлари рўйхати ўзи бутун экранни эгаллагани, қайси бир адиб ёки унинг қайси асарини сўрасак, дарҳол тугмачани босиб топиб бераётгани сабаб бўлди. Ҳатто ижодкорлар ўқиб улгурма-

ЎЗ ЭЛИНИНГ НАВОБАХШЛАРИ

жараёнлар, давлатимиз раҳбарининг барча ёшларга, айниқса, ёш ижодкорларга кўрсатаётган эътибори боис амалга оширилаётган ишларнинг моҳияти ва бу жараёнда ёшларнинг фаол иштироки ҳақида кизгин сўз борди, тилаклар билдирилди. Жонли мулоқот давомида иқтидорли ёшлар ўз саволларини дадил ўртага ташлаб, муаммо ва тақлифлари юзасидан тегишли жавоб олишлари учун зарур шароит яратилди. Нурота санъат мактаб-интернатида таҳсил олаётган бир ўсмир ўзининг ўнлаб қаҳирим олисдан қатнаб, ҳунар ўрганаётгани, санъат соҳасида истеъдодини камолга етказаяётганидан манунлигини изҳор этар экан, “қишлоғимизда мен каби шу мактаб-интернатда ўқиб, иқтидорини намойиш этиш истагида бўлган ёшлар кўп, бироқ улардан айримлари қўли қисқалиб қилиб, мактабга бериладиган бадал пулини тўлаш имкониятига эга эмас, шу сабабли бу даргоҳда ўқиш истагида бўлган иқтидорли ёшларни бадал тўловидан озод қилиш имкони яратилса”, деб истак билдирди. Маълум бўлишича, мазкур мактаб-интернат илгари олис манзилларда макон тутган чўпонларнинг болалари таҳсил олиш учун ташкил этилган ва ўшанда чўпонларнинг болаларига имтиёзли шароит яратиб берилган экан. Кейинчалик тизимдаги ўзгаришлар боис, бу даргоҳ санъат мактаб-интернатига айлانган ва мавжуд имтиёзлар бекор қилинган. Вилоят ҳокими ва Халқ таълими вазири ўринбосари бу тақлифни жуда ўринли деб топди ва масалани ўрганиб, ҳал этишга ваъда беришди. Яна бир ёш қаламаш эса, истеъдодли адибларимиз чекка ҳудудларга ҳам келиб, ижодга иштиёқли баланд ёшлар билан маҳорат сабақларини олиб боришса яхши бўларди, деган тақлифни ўртага ташлади.

Бугунги ёшларимиз ўз фикр-мулоҳазалари, ташвиш ва муаммоларини мана шу тарзда дадил ўртага ташлаётганлари, халқимиз ва Президентимиз уларнинг тимсолида Ўзбекистоннинг буюк келажagini кўраётганларини идрок

ган янги китоблардан тортиб, адабиётимизда воқеа бўлган энг сара асарларгача компьютерга жойланганидан билдикки, бу даргоҳнинг маънавий муҳити ҳақида шунчаки мулоҳаза юритиб бўлмайди. Баҳодир Қутлугмуродов божхона ходимлари фарзандлари ўртасида китобхонлик бўйича танловга тараддуд қўрилатгани ҳақида мароқ билан сўзлаб, бизларни ҳам тақлиф этди.

Абдулла Қодирий номидаги вилоят ахборот-кутубхона марказида эса “Китобхон оила” кўрик-танловининг устидан чиқдик. “Миллий тикланиш” демократик партияси вилоят кенгаши ҳамда Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюشمаси вилоят бўлими ташкил этган танловга барча туман ва шаҳарлардан китобсевар оилалар етиб келишибди. Тадбирдан асосий мақсад ёшлар ўртасида муталаа маданиятини юксалтириш. Иштирокчилар муайян асар бўйича савол-жавоб, бирор китоб номи унинг сўзбошичи орқали аниқлаш ёки оилалар томонидан ўқиб чиқилган асарни саҳналаштириш шартлари бўйича беллашдилар. Навоий шаҳридан Шомуродовлар оиласи биринчи, Нурота туманидан Жумаевлар, Конимех туманидан Эрбоевлар оиласи иккинчи ва учинчи ўринларга муносиб топилди. “Яхши китоб Ватанга муҳаббатни улғулайди, эътиқодни тоблайди, — дейди Навоий шаҳридаги 2-мактаб ўқитувчиси, Шомуродовлар оиласи бекаси

Маъмура Йўлдошева. — Бизнинг яхши аънаминиз бор: ҳар ким ўқиган китобини батафсил сўзлаб беради. Шу орқали нутқ маданияти ҳам шаклланади. Фарзандларимизда китобга меҳр уйғотганимдан фахрланаман”.

Бугун бундай дил сўзларини жуда кўп отоналардан эшитаётганимиз бежиз эмас. Китоб муталаасига эҳтиёж ошаётгани жамият ҳаётида юз бера бошлаган маънавий ўзгаришлар тақозоси. Ана шу эҳтиёжга муносиб тарзда кутубхоналар ва китоб дўконларининг ҳам кўпайиб бораётгани эса, фикримизни қувватловчи далилларнинг яна бир муҳим жиҳати. Навоий шаҳрида “Китоб олами” маркази очил-

ганига анча бўлди. Эндиликда унинг сафини янги-янги китоб мажмуалари тўлдирмоқда. Республика Маънавият ва маърифат марказининг Навоий вилоят бўлими буюртмаси асосида гоёт қисқа муддатда қўриб битказилган “Китоб олами” маркази навоийликлар учун истиқлол байрами арафасидаги гўзал тўхфа бўлди. Бўлим раҳбари Улугбек Сафаровнинг айтишича, мажмуада китобхонлар ташқари, шу жойининг ўзида уларни бемалол муталаа ҳам қилишингиз, зарур бўлганда тамадди қилиб олишингиз мумкин. Бунинг учун алоҳида-алоҳида бўлмалар, шунингдек, вақти-вақти билан китобхонлик танловлари ўтказиб туриш ҳам кўзда тутилган. Улуг шоиримиз Навоий ҳазратлари “Бадойиъ ул-бидоя” асарида ёзганидек:

Ҳар ерда баҳор ўлса, чаман бўлса керак,
Ҳар ерда чаман, гулу сўман бўлса керак.

ГЎЗАЛИК БУНЁДКОРЛАРИ

Шаҳар ва қишлоқларимизга “чаманлар, гулу сўманлар” гўзаллигини бахш этаётган бундай мажмуалар билан танишиб, албатта, уларни ким қурди экан, деб ўйлашингиз табиий. Маълум бўлишича, “Оқ олтин. XXI аср” масъулияти чекланган жамияти барпо этаётган муҳташам иморатлари билан бутун вилоятда машҳур экан. МЧЖ бинокорлари кейинги йилларда Конимех, Навбаҳор, Хатирчи туманлари ва Зарафшон шаҳрида ҳаммаси бўлиб бешта мусиқа ва санъат мактабларини барпо этишди. Дарвоқе, Конимехдаги мусиқа ва санъат мактабининг иқтидорли ёшлари ва мураббийлари билан учрашувимизда ҳам бинонинг гўзаллиги ва маҳобатидан ҳайратга тушиб, қўлигул усталарнинг маҳоратига тасанно айтган эдик. Ёзувчилар уюشمаси вилоят бўлими раҳбари Баҳриддин Садриддинов машҳур бахши

Пўлкан шоирнинг муҳташам ҳайкали қад ростлаган Олтинсой қишлоғидаги учрашувда ана шу қурилишлар етакчиси Ҳожи Мамедов билан таништирдик. Айни кунларда бинокорлар Хатирчи туманида ўн бир йиллик таълимга ихтисослашган янги мактаб мажмуаси, кўмир брикетлари ишлаб чиқариш заводи, деҳқон бозори, гипермаркет ва кам таъминланган оилалар учун мўлжалланган замонавий лойиҳадаги арзон уй-йўллардан бир қанчасини қураётган экан.

Буюк шоиримиз номи билан аталаётган вилоят туманларида Ҳожи Мамедов сингари эл-юрт ташвиши, юрт ободчи учун фидойилик кўрсатиб ишлаётган моҳир тадбиркору бинокорларимиз кўп. Мезбонлар улардан яна бирининг эл-юрт манфаати йўлидаги жонқуварлиги билан таништиришди. Карманадан Бухоро томон бораётиб, Навоий эркин индустриал зонаси чорраҳасида қад ростлаган “Зарафшон” меҳмонхонасини қўриб ҳайратингиз ошади. Катта шаҳарларга ҳам зеб бериб, кўрку чирой бағишлаши мумкин бўлган меъморий жиҳатдан ниҳоятда гўзал бу иморатнинг ижодкори тошрабтоқлик Улугбек Файзиев экан. Ван-ғози ва Тошрабтоқ қишлоқларидаги касб-ҳунар коллежларида бўлиб ўтган учрашуларда шу ҳақда батафсил маълумот олдик. Навоийлик ижодкор дўстларимиз поёнсиз дашту сахро бағридаги мазилларга ҳам улкан шаҳарлардагидек гўзал қиёфа бағишлаётган янги меъморий мўъжизаларнинг ижодкорлари ҳақида мароқ билан сўзлаб беришди. Шу кунларда Улугбек Файзиев Тошрабтоқ қишлоғида умумий лойиҳа қиймати 4,9 миллион АҚШ долларига тенг замонавий корхона қурилишини яқунлаб, унинг цехларига Тайван ва Германия технологиясидаги замонавий дастгоҳлар ўрнатилиши учун елиб-югуриб юрган экан. Минг киши ишли бўлиб, ўз турга яқин бўлиб асосий қисми хорижага экспорт қилинади. Биргина шу мисолнинг ўзидек халқимиз истиқлол йилларида нақадар катта имкониятларга эга бўлганини намойиш этаймиди? Ахир, мустақилликни қўлга киритиш орқали кўзлаган асосий мақсадларимиз ҳам мана шундай ўсиш-ўзгариш ва ўз эркига егаликка эришиш эмасми?

“Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма олти йиллик байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида”ги Президент қарорида таъкидланганидек, қўлга киритган барча ютуқларимизнинг асосий омили ва мезони, биринчи навбатда, халқимизнинг фидокорона меҳнати, одамларимиз, авваламбор, ёшларимизнинг дунёқарши, сиёсий онги ва тафаккури ўзгариб, фуқаролик фаолияти тобора кучайиб бораётганида намойиш бўлаётган. Ўзини билан, Ватанимизнинг эртанги истиқболи ҳам миллий тараққиётимизнинг бугунги ҳаётбахш манзараларидан куч-қудрат олаётган.

Мурод АБДУЛЛАЕВ,
Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналист

БАРЧАСИ БОЛАЛАР УЧУН

Пойтахтимизнинг “Ўзэкспомарказ” мажмуи болажонлар билан гавжум. Олтмишга яқин маҳаллий, хорижий корхона ҳамда ташкилотлар, ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасидаги тадбиркорлик бўлинмалари ўз маҳсулот ва хизматлари билан иштирок этаётган кўргазма келажакимиз эгаларини ҳеч кимдан кам қилмай вояга етказиш мақсадида ташкил этилган. Кўргазма бу борада зарур маслаҳат тавсияларга бойлиги билан ҳам аҳамиятли бўлди.

КИТОБ ҚАЛБЛАРНИ БИРЛАШТИРАДИ

Илк марта ташкил этилган “Китоб олами — 2017” I халқаро ихтисослаштирилган кўргазма орқали болалар нафақат чоп этилган китоблар, балки электрон ва аудиокитоблар ҳақида ҳам маълумотларга эга бўлди. Юртимизда фаолият юритаётган нашриёт ва матбаа ижодий уйларида босилаётган китоблар, қўлланмалар ота-оналар билан ўғил-қизларимизда катта қизиқиш уйғотди.

— Фарзандларимга ҳар доим ўзим эртак айтиб берардим, баъзида бунга вақт тополмасдим, — дейди Юнусобод туманидан Санобар опа. — Энди эса барча эртақларни улар аудио китоблар орқали эшитиш имконига эга бўлишди. Бунинг қўлайлиги шундаки, эртак ҳақрамонларининг ҳар бири ўз овозига эга. Ота-онаси билан айланиб юрган болакайларни кўраёписизми, улар шу ерининг ўзида овозли китобларни сехраниб тингламак.

Дарҳақиқат, “Uzbook” номли инновацион лойиҳа барчага бирдек маъқул бўлмоқда. Унинг афзаллиги шундаки, ҳар бир одам мобил қўрилмалари орқали ушбу дастурни юклаб олади ва истаган сеvimли асарини тинглаши мумкин. Янаям қўвонарлиси, бу китобларни ўзбек, рус ва инглиз тилларида эшитиш имкони бор. Дастурда Абдулла Қодирий, Чингиз Айтматов, Олди Ёқубов, Шукр Холмирзаев, Тоғай Мурод, Худойберди Тўхтабоев каби сеvimли ёзувчиларимизнинг қўллаб асарлари аудио шаклда жамланган бўлиб, у мунтазам равишда ўзбек ва жаҳон адибларининг ижод намуналари билан бойитиб борилади.

Китоблар терилган расталарда ҳам болаларни учратамиз. Сотиб олган китобларининг оғирлигидан тўхтаб дам олаётган қизча Мўътабар Исроиловага саволга тутаман.

— 5-синфда ўқийман. Дадам менга ва акамга жуда кўп китоблар олиб бердилар. Мана, бу “Амир Темур”, “Қобуснома” китобларини акам учун олди. Акамнинг қўлидаги кў-ў-ў-ў китоблар эса меники...

— Ўғил-қизларим учун доимо китоб энг яхши совға бўлган, — дейди қизалоқнинг даласи, тадбиркор Алишер Муродов. — Ёшлигимда мен учун энг сеvimли машғулот муталаа эди. Шунинг учун фарзандларим ҳам китоб ўқиш завқидан баҳраманд бўлсин, дейман.

Дарҳақиқат, китобхонлик маданиятини юксалтиришга қаратайлаётган доимий эътибор ёшларимиз тафаккурини бойитиш шубҳасиз. Чўлпон, Ғафур Ғулом номидаги, шунингдек “Ўқитувчи”, “Шарқ” каби нашриёт-матбаа ижодий уйлари томонидан тақдим қилинган турфа хил безакли эртак ҳамда дарслик китоблар барчага манзур бўлаяпти.

БОЛАЛИК ДУНЁСИ ВА ЎЙИНЧОҚЛАР

Китоб оламинан болалик дунёси томон йўл оламиз. “Болалик дунёси — 2017” болалар ва ўсмирлар учун мўлжалланган II халқаро кўргазмада ўзимизда ишлаб чиқарилаётган турли ўйинчоқлар, кўгирчоқ ва бежирим кийим-кечаклар, пойабзаллар намойиш қилинмоқда.

“Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган” белгиси остида соғлиқ учун безарар пластмасса ўйинчоқлар ишлаб чиқарилаётгани болаларни нафақат овутиди, балки интеллектуал салоҳиятини ҳам ривожлантиради. Айниқса, қўл меҳнати билан яратилган ўйинчоқларимиз барчани ўзига бирдай маҳлиё қилмоқда.

— Кўгирчоқларни коллекция қилиш сеvimли машғулотим, — дейди Хўлқар исмли қизалоқ. — Дунёнинг турли томонларидан келтирилган кўгирчоқларим ичидан энг чиройлиси ўзимнинг қора сочли, қора кўзли кўгирчоқлардир. Улар менинг энг салоҳатли дугоналарим.

СПОРТ ОЛАМИГА ЙЎЛ...

“Ўғлим спортнинг кураш тури бўйича мактабда ўтказилган мусобақада голибликни қўлга киритганида Ўзбекистон байроғи туширилган либос билан тақдирланганди. Ҳали-ҳануз шу кийимини авайлаб кияди. Ўзбекистонимиз байроғи туширилган, деб фахрланиб юрди”, деганди бир танишим.

Дарҳақиқат, фарзандларимизни спортга қизиқтиришда ана шундай қичкина раббатнинг ҳам аҳамияти катта. “Спорт олами — 2017” VI ихтисослаштирилган кўргазма-ярмаркада намойиш қилинаётган машқбоп қўрилмалар, футбол, волейбол, кураш, енгил атлетика, бадминтон каби спорт турлари учун мўлжалланган жиҳозлар сифати билан аллақачон нафақат юртимизда, балки хорижда ҳам ўз харидорини топган.

— Менга волейбол тўпини олиб беринг, яна чарм қўлқоп ҳам...

Бехитёр, овоз келган томонга — невараларини айлантириб юрган отахонга юзланаман.

— Бу ерга иккинчи марта келишим, — дейди отахон. — Невараларимни спортнинг қайси турига беришни билмай бошимиз қотган вақтлар ҳам бўлган. Кўргазмани эшитиб уларни етаклаб келдим. Мана шу ярмарка туфайли уларда-

ги иштиёқни билиб олдим. Бундай тадбирларнинг ташкил этилиши, айниқса, спорт жиҳозларининг юртимизда ишлаб чиқарилгани айни мuddао: биринчидан, улар фарзандларимизда фахр уйғотди, иккинчидан нархи ҳам ҳамёнбоп, танлаш имконияти эса катта. Бундай спорт жиҳозлари фарзандларимизга руҳ, қувват бериши табиий.

Ушбу хайрли тадбирда мамлакатимиздаги қатор корхоналар, хусусан, гимнастика ва бокс анжомлари, стол тенниси учун тахталар, минни футбол дарвозалари, турли ҳажм ва оғирлиқдаги гантел ва дисклар ишлаб чиқариладиган “Стеклопластик” корхонаси катта намойиш стенида ташкил этган. Андижон вилоятидаги “Хўжабод” масъулияти чекланган жамиятининг 35 номдаги спорт анжомлари — тўшамалар, таами, бокс қўлқоплари ва бошқа ўнлаб ашёлар кўпчилигининг эътиборини тортмоқда. Кўргазмада Фарғонанинг “Чарм тўп келажиги” корхонаси маҳсулотлари ҳам сифати билан ажралиб турибди. Чунки у юз фоз қўл меҳнати билан тайёрланган. Жаҳон андозаларига тўла жавоб берадиган ушбу тўпларнинг бугун харидори кўпаймоқда. Ўттиз нафар коллежни битирган қизлар фаолият юритаётган корхонада келгусида юз нафар ёшлар иш билан банд этилиши кўзда тутилмоқда.

Катта экран орқали намойиш қилинаётган от спорти ҳақидаги лавҳа ҳам ҳеч кимни бефарқ қолдирмади. Мен “Баркамол авлод болалар от спорти” клуби аъзоларидан бири билан суҳбатлашаман.

— Отхонамизда юздан ортиқ йилқи боқамиз. Бизга ажратилган махсус майдонда болаларнинг шуғулланиши учун барча шарт-шароитлар мавжуд, — дейди Сўхбатилла Ризаев. — Ўн ёшмидан бери от спорти билан шуғулланаман. Қозғистон ва Қирғизистондаги мусобақаларда қатнашиб голиб бўлдим. Энди Туркменистонда ўтказиладиган мусобақаларда қатнашмоқчимиз.

Яна бир бурчакда ташкил этилган клубда шахмат ўйнаётган болакайларни кузата туриб, уларнинг келажакда, албатта, чемпион бўлишини, ота-оналари қатори мен ҳам орзу қилдим. Йигирмадан ортиқ шахмат бўйича чоп этилган китоблар эса қизиқувчилар учун қўлланма бўлишига шубҳа йўқ.

Дарвоқе, сал нарироқда спортнинг барча турлари бўйича навро қилинган китоблар олдида ўғил-қизлар гавжум. Чунки “Ilmiy texnika axboroti — press nashriyoti” спорт ҳақидаги китоб ва қўлланмаларни чоп этадиган ягона нашриётдир. Шу боис, бугун бу нашриёт китобларига талаб катта.

Орта қайтарканман, ота-она, бобо-буvisининг етовида кўргазма томон шошаётган болаларга кўзим тушди. Бу сафар уларнинг сафи кенгайган. Уч кун давом этган кўргазма-ярмаркадан сўнг юртимизда китобга ва спортга ошно қалблар сонни янада ошгани аён кўриниб турибди. Ана шундай гавжўрлиги эътибор огушида вояга етаётган интеллектуал салоҳияти етук, жисмонан соғлом ва ўқтам фарзандларимизнинг кун сайин, соат сайин кўпаяётганини қўриб дилимдан ўтгани, англаганим шу бўлди: барча соҳаларда юксак марраларни қўлга киритаётган фарзандларимиз юртимизда катта куч бўлиб ўзлагини, истеъдоди ва иқтидорини намойиш этаётган.

Барно СУЛТОНОВА,
“Ўзбекистон адабиёти ва санъати”
газетаси муҳбири

Президентимизнинг “Миллий кинематографияни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори ҳамда ижодкор зиёлилар билан ўтказган йилгилишидан сўнг “Ўзбеккино” Миллий агентлиги томонидан қатор тадбирлар режаси ишлаб чиқилиб, уларни амалга ошириш юзасидан ишлар бошлаб юборилди. Кунчи кеча Миллий матбуот марказида “Мустақиллик йилларида миллий кинематография санъати: кеча, бугун ва эртага” мавзусида бўлиб ўтган матбуот анжуманида шу хусусда гап борди.

— Бу учрашув бошқа ижодий соҳалар қатори киночилар учун ҳам унутилмас воқеа бўлди, — деди ўз сўзида “Ўзбеккино” Миллий агентлиги бош директори Отабек Мусаев. — Айтилган танқидий фикрлар ва олдимишга қўйилган вазифалар бизни янги ижодий ишлар сари ундади. Очигини айтиш керак, киночилар олдида катта вазифалар турибди. “Ўзбекфилм” киностудиясини қайта реконструкция қилиш ва жиҳозлаш, кадрлар тизими, кинопрокат, кинофонд, кинотанқидчилик соҳаларини жиҳдий йўлга қўйиш, Киноарбоблар уюشمаси фаолиятини ташкил этиш ва жонлантириш... Шунингдек, Агентлик қоши-

КИНО: КЕЧА, БУГУН ВА ЭРТАГА

да маҳорат мактаблари ва курслари, “Ёшлар қаноти” гуруҳини ташкил этиш каби ишлар ҳам режалаштирилди.

Анжуманда давлат ёки хусусий кино деган тушунча йўқлиги, ҳамма ўзбек киноси равнақи учун бирдек масъулият билан ишлаши кераклиги таъкидлаб ўтилди. Кино соҳасига дахлдор ҳар бир ходимдан, аввало, профессионализм талаб қилинади. Филм суратта олмақчи бўлган тадбиркор, биринчи навбатда, бадиий кенгаш олдида сценарийни қўйиши, суратта оладиган ижодий гуруҳ фақат профессионаллардан иборат бўлиши кераклиги, бугунги кунда киноактёрларнинг профессионал маҳорати ошиб боришида “Киноактёр” театр труппасининг аҳамияти таъкидлаб ўтилди.

Хозир томошабинларда тарихий филмларга кучли эҳтиёж борлиги ҳеч кимга сир эмас. Шунинг назарда тутиб, Агентликда қўшма лойиҳалар, буюк аждодларимиз ҳақидаги сценарийлар борасида иш олиб бориляпти. Таниқли режиссёр Абдуҳалил Мимноров Термизийга бағишланган сценарий устида саккиз ойдан буюн ишляпти, мутафаккир Алишер Навоий ҳақидаги бир қатор сценарийлар муҳокама жараёнида. Буюк табиб Ибн Сино ҳақидаги ҳужжатли-бадиий филм устидаги ишлар яқунлаб қолди. Хуллас, катта ва жиҳдий ижодий жараёнлар бошланган. Асосий мақсад вазифаларни ўз вақтида сифатли бажаришдир.

Тадбирда журналистлар ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб олдилар.

Ўз ахборотимиз

1957 йили Тошкентда туғилган. Жиззах давлат педагогика институтини тамомлаган. "Табиат сеҳри", "Садоқат", "Соғинч", "Меҳр" сингари ўндан ортиқ шеърӣй ва публицистик китоблари, "Онагинан" шеърӣй романи эълон қилинган. Эзгу ниятлар билан қўлига қалам олган шоир ижодида Она тимсолини улуғлаш етакчилиқ қилади. Юрт манзараларини шоирона қалби ва фарзандлик меҳри билан тасвирлашга, тиниқ туйғуларини самимий тараннум этишга интилади.

Ашурали БОЙМУРОД

МЕХР ЗИЁСИ

БАТАН МАНЗАРАЛАРИ

Рухсор момо урчуқ йигирар,
Очар гоҳо кўнгил дафтарин.
Бор меҳрини илға ўтирар,
Айлантирар гўё ер шарин...

Айлантирар, кўз тикиб шифтга,
Юрагидан бериб зиёни,
Меҳр деган узун бир ишга,
Боғлаб кўяр гўё дунёни.

Турфа тугён, турфа инсонлар,
Кимдир илдан ғилам тўқийди.
Олти ёшли Ҳасан-Ҳусанлар
Инглизча китоб ўқийди.

Даласига сув тарар дехқон,
Боғбон эса сочади шарбат.
Сизда агар топила имкон,
Кириб ўтинг боғларга, албат.

Азизбек АНВАР

1983 йили туғилган.
Ўзбекистон Миллий
университетида тахсил
олган. "Биринчи китобим"
руқнида "Яхши кунлар"
шеърӣй тўплами чоп
этилган. Сўнгра "Сени яхши
кўраман жуда", "Осмоннинг
охири" китоблари нашр
қилинган.

ҲОЛДУЗЛАРДЕК ЯРҚИРОҚ СЕВТИ

ТИРИЛИШ

Буюк муҳаббатнинг қудратли қўли
Кўнгил бўлоғидан тошларин сурди.
Юрагим тил-тиниқ ҳисларга тўлиб,
Томирда туйғулар завқи югурди.

Бирдан оппоқ қанот боғлади руҳим,
Камалак ранглари қалбимга юқди.
Чекинди зулматдек асрий андуҳим,
Мана шу лаҳзада бахтимни ўқдим.

Миллиард юлдузлардан ярқироқ бўлган
Кўнглимни қайтадан кашф этди севги.
Илдизи қовжираб, умиди сўлган
Ҳар тола сочимга бахш этди сезги.

Бошимда парвона ёғдуга чўмиб,
Ипакдай елпигич тутган капалак.
Толеим тонгини олқиништа кўмиб
Кабутар қафтидан тўқийди қарсак.

Азалий гафлатни қувди тамоман
Тақдир марҳамати, Тангри инъоми.
Мен қайта туғилган Одам Атоман,
Муҳаббат — ҳаётнинг иккинчи номи!

БИЗНИНГ ҲИЖРОН

Офтобидан айрилган осмон
Кўзларида юлдузлар кашф этди севги.
Шафқат билмай азалу абад
Йилгатади ҳаммани ҳижрон.

Икки дарё оралигида
Дунёни даст кўтарган бола.
Кўёш рақсга тушар боғида,
Тонг ўфқиди ловуллаш лола.

Кексаларин қўли дуола,
Ёшлар элнинг суяничи бўлган.
Бунда ижод, меҳнат зиёда,
Изланганининг толеи кулган.

Шижоатга йўғрилган юрак,
Тупроғида олтин унади.
Бу заминга ёғилар тилак,
Бу заминга бахтлар кўнади.

ТАНДИР

Ўзбекларнинг ери бир тандир,
Ўзиб олар ризқни онамиз.
Зуламиз азиз тупроқдан —
Шу тандирда пинган боламиз.

Ўзбекларнинг ери бир тандир,
Чўеларига қўксим босилган.
Юрагим ҳам мисоли кулча,
Ватан деган калом ёзилган.

ҚАЛАМ

Қаламимни қора тунлар қоралади,
Қора булут ортидан ой мўралади,
Шоир ёлғиз термулганда юлдузларга,
Қора тунда оқ туйғулар яралади.

Тонгда кучоқ очмаса кўёш,
Майсаларнинг кўзларида ёш.
Сабру тоқат имкони қайда,
Айрилиққа етгайми бардош?

Кўрлим, оху кетса гар йироқ
Тог кўзида тинмайди булоқ.
Кўксин ёриб ҳажр ханжари,
Тошларни ҳам йиғлатар фироқ.

Лайли-Мажнун, Тоҳиру Зухро,
Фарҳод-Ширин, Вомику Узро
Бу оламда тополмай чора
Ғарқ бўлдилар ғам сели аро.

Фироқдадир дунёнинг ярми,
Қийноқдадир дунёнинг ярми.
Аммо бизнинг ҳижронимиздан
Қайгулироқ айрилиқ борми?

БАХТЛИ БЕШТА ҲАРФ

Севгимиз, исмингиз қандай чиройли,
Ҳалаффуз этганида кўнглим ёришар.
Биргина шу сўзнинг завқи туфайли
Ҳаёлим жанинатий бўйга қоришар.

Сизга париларнинг келар ҳаваси,
Наҳотки тупроқ шу латиф жисмингиз.
Ўлиқка жон берса Масиҳ нафаси,
Дилга нур бағишлар ёлғиз исмингиз.

Барчани баробар этади шайдо,
Алифбо қатига бахтли бешта ҳарф.
Ёқимли мўъжиза бўлади пайдо
Шу ҳарфлар ёнма-ён турганида саф.

ЭНГ ЧИРОЙЛИ ГҮЛ

Юрагимда уйғонди баҳор,
Сизни дея меҳрим гуллади.
Бу дунёда энг гўзал гул бор —
Пок юракнинг атиргуллари.

Юрагимда шивирлар баҳор,
Ишқ ҳавоси айлади масрур.
Гул косага тўлган гул ашъор,
Тебранади бир туп атиргул.

Юрагимда яшнайдди баҳор,
Ҳар сатримда бурро тиллари.
Севги васфин айлайди тақдор,
Ёнаётган юрак гуллари...

Юрагимда уйғонди баҳор,
Бир чаманки, яшил йўлларим.
Менинг шеърим қабул эт, дилдор,
Сенга тутдим юрак гулларим.

УМР

Умр асли отилган ўқ,
қолмагин кеч,
Ўқ нишонга тегдими, йўқ,
билмадим ҳеч.
Шиддати тез умр йўли
бир зум экан.
Ўқдай учиб ўтиб кетган
орзум экан...

Номингиз ўқисам, айтсам, тингласам
Рухимга куч берар адабиётдек.
Тилимдан тўкилар энг тотли малҳам
Қақраган қалбимга обихаётдек.

Ҳижронлар ханжарин қайраган пайти,
Дунёдан кўз юмиб кетсам ногаҳон.
Исмингиз дуодай уч бора айтинг,
Тирилиб келаман шуни бегумон!

ОЛИС ОСМОНЛАРНИНГ...

Олис осмонларнинг юлдузин кўзлаб,
Юксак ҳаёлларга банди бўлдим рост.
Қақшашон бағридан бахтимни излаб,
Уни ер юзида учратдим беҳос.

Гоҳида ҳилолнинг ортидан чопдим,
Гоҳида ой изимдан эргашиб юрди.
Аммо ҳароратни заминдан топдим,
Қалбимда одамий ҳислар жўш урди.

Димоғим ёрганда ҳавойи ўйлар,
Ёнгилтақ орузлар аклимин олди.
Шу чоғда таралиб райхоний бўйлар,
Беҳишт боғларини ёдимга солди.

Кўкка интилмайман энди ҳеч қачон,
Яшнарни ҳавода муаллақ дарахт?
Вужудим тупроғу муҳаббатим — жон,
Илдизим — оёғим ердалиги бахт!

Менга ким қўйибди осмоннинг ғамин,
Аён қисматимдан тониб нетаман —
Сендан яралганман, онажон замин,
Ва яна бағриништа сингиб кетаман.

чеккасидаги сўрига ўтирдим: "Режанинг пача-
васи чиқди-ку!"

Бир пайт аёлим ёнимга келди.

— Нима қиламиз, дадаси?

— Нима қилардик? Шаҳарга қайтамиз...

Лекин бир кун ўтиб, яна далаҳовлига қайтдик. Ижодхонам эшигини очиб, ич-карига кирдим. Секунд жавоннинг учинчи қаторидаги Толстой жилдларига кўз қиримини ташладим. Мусича қилт этмай, тухум босиб ўтирарди. "Хайрият!.."

Ховлига тушиб, сўрига ўтирганимда аёлим

ҳадикли оҳангда сўради:

— Қайтибдими?

— Ҳа...

— Хайрият...

"Энди нима қиламиз?" деган назар би-

лигингизга энди ишондим. Қаранг, ховлига

бирпасда фойз кириб қолди-я!

Мақтовдан руҳланиб, тушдан кейин ҳам анча ер ағдардим. Нафас ростлаш учун сўрига келиб ўтирганимда аёлим сўраб қолди:

— Кечга нима овқат қилай?

— Нима, бу ерда қолмокчимизми?

— Бўлмасам-чи! Бир кеча ўзимиз қурган

уйда баҳор ҳавосидан баҳраманд бўлсак, нима қилти?

Шундоқ қилиб, иккимиз ўзимиз қурган қашнада анча муддатга қолдик. Орада бир-икки марта набиралардан хабар олгани шаҳарга тушиб чиқдик.

Бу вақт давомидида ховлида ағдарилмаган ер, ушатилмаган ҳесак қолмади. Кетмону белкуракдан ҳориб, сўрида нафас ростларканман, кўзим ҳаммаша ижодхонам деразасида бўлади. Уни атай очиб қўйганман.

Тухум ёрган полапон, ахир, эшик тепасидаги дарчага кўтарила олмайди-ку.

Бир кун она мусича ичкаридан учиб чиқди, равоқ панжарасига кўнди, сўнг ортига боқди. Биринчи полапон калта қанотлари билан "атак-чечак" қилиб, ёнига интилди. Кўп ўтмай иккинчи ҳам кўриниб, улар томон талпинди, лекин ўзини эплай олмай, равоқ саҳнига йиқилди. Она мусича дарҳол учиб бориб жўжасининг "уст-бошини қоқиб-силкиб", оёққа турғазган бўлди. Кейин бу полапон ҳам панжара тўсини қадар кўтарилиб, бир амаллаб унга кўнди. Она мусича ва полапонлар учиб бориб ҳовлини эшлаб турган баланд сўритокнинг ёғоч понасига кўнишди. Улар юксак қўналғада бир-бирига далда бўлиб, анча ўтиришди. Она мусича полапонларига ёруғ дунёни таништираётгандир бу лаҳзалар. Балки уларнинг дунёга келишларига монелик қилмаган, беозор қўш — она мусичани безовта қилишни сира ўзларига эч қўрмаган менга ва аёлимга миннатдорлик билдираётгандир...

Эртаси тонгда туш кўрдим. Тушимга Толстой кирибди. У қишлоғимиздаги пичан адирда дехқонча қийинган ҳолда чалғига суяниб турганим. Мен унга мусича воқеасини гапириб бераётганимман.

— Савоб иш қилибсан, — дебди Толстой, узун соқоллари елда тебраниб. — Кўнглимда шафқат ҳисси бор экан. Ижодкор учун бу муҳим фазилат. Сенга айтсам, бутун умр ёзганларим билан бу бағридош очунда мусичадек беозор,

1949 йили туғилган. ТошДУ (ҳозирга ЎзМУ) нинг журналистика факултетини тамомлаган. "Ишқ фасли", "Атиргул ва юлдузлар", "Сурур", "Райхон иси" каби ўндан ортиқ шеърӣй ва публицистик китоблари ўқувчилар ҳукмига ҳавола этилган. Жаҳон шоирлари ижодидан қилган таржималаридан иборат "Сомон йўли чечаклари", "Сайра, дўмбирам!", "Локувард осмон", "XX аср рус шеърӣяти" тўпламлари шеърӣят ихлосмандларининг меҳрини қозонган. Таниқли шоир ва таржимоннинг илк насрий асари бўлмиш ҳикояси эътиборингизга ҳавола этилмоқда.

Мирпўлат МИРЗО

МЕҲ, МУСИЧА ВА ТОЛЕМОЙ

— адибнинг қундаликлари қўйиман! Рух беради! Урнимдан кўзга олиб, жавон ёнига борганимда хонани бирдан патири-путур овоз тўтиб кўтди. Илкис чўчиб, ўзимни орқага олдим. Шу чоқ жавондан отилиб чиққан мусича ўзини шифтга урди ва хона ичида чарх уриб айлана бошлади. Дарҳол деразани очдим, мусича ташқарига отилди. Жавоннинг учинчи қаторига терилган китоблар устидаги хас-чўпларга кўзим тушди, у шўрлик ин қуриб, бир жуфт тухум ҳам қўйган экан. Тагин қаерга денг, нақ Толстой жилдларининг устига!

— Хона қулф, деразалар ёпиқ бўлса, қўш бу ерга қаердан кириши мумкин? — бир зум гандим.

— Эшикнинг тепасидаги ромга ойна солинмаган-ку, дадаси, — деди аёлим. — Киреваришдаги эшик тепасидаги ромга ҳам. Ўша ердан кириб, ошхона эшиги тепасидаги ойнасиз дарчадан ўтган, сўнг ижодхонангизга кирган.

Аёлимнинг топқирлигига қойил қолдим.

— Қарагин, тухум ҳам қўйибди, — хас-чўплардан ясалган уяга ишора қиламан.

— Ундок бўлса, тегманг, шўрлик боласини очиб олсин. Қишда иссиқ гўша излаб кирганда, бечора...

Деразани ёпиб эшикни қулфладим-да, пастга тушдим. "Агар нияти бола очиб бўлса, уясини топиб қиради", кўнглимдан ўтказдим.

Энди нима қиларимни билмай, гангиб, ҳовли

лан аёлимга боқдим. У кўнглимдаги саволни пайкаб:

— Энди боласини очиб бўлгунча кутамиз. Безовта қила кўрманг тагин. Уволига қоламиз-а... — деди.

Болалигимдан қўшлар орасидан мусичани ёқтирдим. Индамас, лекин ниманидир ўйлаб юрадигандек, мунглиг кўринида доим. Бу қўшнинг яна кўнглимга яқин жиҳати, улар кўзимга алланечук иссиқ кўринар — шаҳарда ўзларини мусофир севгандек қимтинилариданимиз бу — йўқ, улар камсуқумлиги билан кўпроқ ҳамқишлоқларимни эслатишарди. Кўнглимдаги бу туйғу, балки мен аллақачон "шаҳарлик"ка айланиб кетган эсам-да, томқиримда қишлоқ соғинчи босилмаганидандир.

Сўрида ўтириб, ховлига назар солдим. У-бу нараса экса бўладиган ерни ёввойи ўтлар, илдизлардан чиққан буталар босиб кетганди. Бу томорқада ёлғизчи ишлаганимни сира эслай олмайман. Кўзим зина тағидаги белкуррак, кетмонга тушди. Бекор ўтиргандан кўра эрмак қўлсам-чи!

Белкуррақни олиб, гул экишни мўлжаллаган жойдан ер ағдаришни бошладим. Тушликка ҳали бир-икки соат вақт бор, тушдан кейин ҳам анча ишлаш мумкин.

Анчадан кейин аёлим уйдан олиб келган ёгуллар билан дастурхон тузаб, тушликка қақириб қолди.

— Хорманг, дадаси, ҳақиқий дехқон ўғли экан-

Нилуфар УМАРОВА

1972 йилда туғилган.

Қарши давлат университетининг ўзбек филологияси факултетини тамомлаган. "Орзуи бир дунё аёлнинг", "Кўнгил розлари", "Дуогўй ёмғир", "Хаёл кўзлари" каби шеърӣй китоблар муаллифи.

ҲОРАТИМНИНГ ЧИЧУНЛАРИ

ЮРТ ИФОРИ

Лой сўпада ёнбошлар соғинч,
Юлдузларни кўрмоқ умиди.
Сув сепилган тупроқ юзидан
Гушлайди Она ер ҳиди.

Ой фонусин кўтариб чиқар,
Ҳар оқшомда ваъдага вафо.
Чигирткалар қўшигин бошлар,
Оҳангларга қўмилар дунё.

ҚАЙТИШ

Куз қайтишга ҳозирлик кўрар,
Кетар келган йўллари билан.
Дарахтларни силкитар шамол,
Ноябрнинг қўллари билан.

Изғиринли кунлар панада,
Пайт пойлайди навбатин кўтиб.
Атиргулнинг бошини эгар ел,
Бандларини шафқатсиз тутиб.

Шамолларнинг сўнг ардоғида,
Хайр-маъзур айтиб ултурар.
Шудгорларнинг қалб қадогидан
Куз қайтишга ҳозирлик кўрар.

АЁЛ МЕҲРИ

Тандирида нон ёняптимиз,
Сигирини соғаяптимиз ё.
Парво қилмас кўнгиноқларга,
Юмушларга қўмилган аёл.

Ҳаёлида яқинлар ёди,
Ёлган нонин тафтидек қайноқ.
Сутдек ҳалол билиб дунёни,
Дастурхонга тортади қаймоқ.

Кузатаркан таралдуд билан,
Фарзандларин севган ишига.
Оний лаҳза ором истаги
Етти ухлаб кирмас тушига.

Англар — меҳр кўрсатса дилдан
Юраклардан ғам аришини.
У билади шу меҳр билан
Бу дунёни қутқаришини.

Ҳаёт — кураш, дейди бир дўстим,
Курашмоқдан толаман гоҳи.
Курул эрур қалам ва сўзим,
Дилни забтга оламан, оҳим —

Ёй тортилар, ўқ бўлиб учар,
Санчилади кўкларга кулиб.
Юлдуз кимнинг кўзига кўчар,
Юрагининг учқун бўлиб.

ЁМҒИРЛАР

Ҳаёл кўзгусига дарз кетар бир дам,
Яқинлашиб келар ҳар неки йироқ.
Бир-бирига ишқаб чақмоқтошини,
Юрагини ёқар момақалдирик.

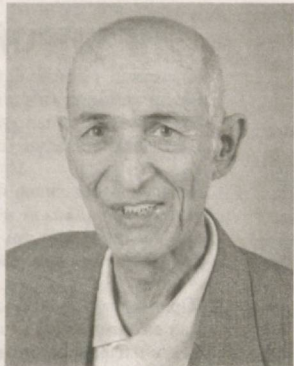
Булут лашкарини қувмоқлик учун,
Баҳор қамчи босар учқур отига.
Нетай, қулоқ туттим келади менинг
Йиғлоқи ёмғирлар муножотига.

заҳматкаш, жайдари инсонларга нисбатан шафқат туйғусини уйғотишга ҳаракат қилдим. У бир зум чуқур ўйга чўмилди-да, сўнг менга юзланиб гапида давом этибди:

— Биласанми, она мусича полапонларини эргаштириб ўғанида бирам энгил тортидимки... Демак, дунёда эзгулик тугаб битмаган экан-да...

Унинг ўсиқ қошлари остидаги кўзлари нечундир ялтйраб кўринарди, назаримда, улар ёшлангандек эди...

Бирор ёзувчи ёки шоирни соғинсангиз, у билан учрашмоқчи бўлсангизу, аммо у бу ёруғ дунёни тарк этган бўлса, қалбингизга таскин излаб беихтиёр китобларини варақлайсиз, муаллиф билан ғойибона суҳбат қургандек бўласиз. Менда ҳам шундай бўлди. Таниқли шоир ва ёзувчи, драматург ва таржумон Омон Мухторнинг самимий суҳбатларини соғиниб, китобларини қўлга олиб мутолаага киришдим. Кўнглим бироз таскин топди.

Минг бор айланса ҳам замин у замон,
Минг бор ўзгарса ҳам бу кўҳна жаҳон,
Бизда ҳеч шубҳа йўқ, аниқ, онажон:
Сен мени бағрингда бирдек тутасан,
Мен сени бағримда бирдек тутаман, —
дея хитоб қилади. Дарҳақиқат, давру давроннинг,

табарруқ излари, илиқ нафаслари қолган қадрдон гўша кўз олдингизга келади, меҳрибон падалар бузруқворингиз, волидаи муҳтармангиз ёдга тушиб, ноғонача бир қалқиниб кетасиз. Нохос кўзларингиз қирғоғини сув босади.

Менинг болалигим гўё бир дафтар, Бухорода қолган кўп йиллар бурун. Онажон шахримга қилганда сафар, Мен ўша дафтарни изладим бутун — деб ёзади ҳассос шоир яна бир шеърда. Сўнг эса “Тўртта дафтар эмиш — тўрт умр фасли, Болалик энди бир хотира — дафтар” деб фалсафий хулоса чиқаради. Ўтган фаслар ортага қайтса-да, ўтиб кетган болалик зинҳор ортага қайтмаслигидан ўқиниб, “Шахримдан дафтарни, ўзим кетган дам олсам бўларимди... Ўйлайман ҳам. Уни ололмадим. Кўрдим, бугун ҳам — уни Бухородан олишим маҳол”, дея дардини тўкиб солади шоир.

Хар қандай дов-дарахту майса-ғиёхлар илдири билан тирик. Бу ҳаёт қонуни. Атоқли адиб ҳам ўз ҳаёт илдизлари Бухорода эканини теран хис этади... Илдиздан айро тушмоқнинг оқибати нима

ҲЕЧ НАРСА ЙЎҚ ВАТАНДАН АЗИЗ...

кучли. Фалсафийлик ва кучли эҳтирос уларга ҳаёт-бахш оҳанг бағишлайди.

Дунёда кундуз ва кеча, зулмат ва нур тушунчалари каби Ғарб ва Шарқ тушунчаси ҳам мавжуд экан, ўзининг улуг Шарқ фарзанди эканлигидан фахрланган оташнафас шоир тарихда она Шарқимиз қанчадан-қанча азоб-ўқубатларни, зулм ва истибдодни бошидан кечирганлигини ғазалларидан берида:

Бўлди минг йил қонга ғарқ — бечора Шарқ,
Қонли бир уммонга ғарқ — бечора Шарқ —
деб тасвирлайди. Она Шарқ не сабаб бунчалар азоб-ўқубатларга бардош берди экан, деган саволга жавобан, иймон-этиқоди бутлиги, уни доим бало-қазолардан омон сақлаб келганлигини айтади:

Бунчалар бўлмасмиди, биздек агар —
Бўлмаса иймонга ғарқ — бечора Шарқ.

Ранг-баранг шеърини санъатлар ва бадий тим-соллар моҳирона қўлланган ушбу ғазал ўқувчи қалбини тўлқинлантирмасдан қўймайди ва она Шарқ тақдирига асло бефарқ бўлмасликка чорлайди. Ҳақиқий бадий асардан қўзланган асосий мақсад ҳам шу эмасми аслида.

Мамлакатимизнинг истиқлолга етишиши барча ёзувчи-шоирлар иходи сингари Омон Мухтор иходи ҳам янги куч ва шижоат олиб кирди. Бу ҳақда унинг ўзи суҳбатларида берида: “Мустақиллик менга қанот бахш этди... Мен учун шу Ватан, шу Халқдан азиз нарса йўқ. Нимаки ёзмай Ватан озодлиги ва ободлиги, Халқнинг янада, борида ҳам зидди, қўрқам ҳаёт кечирешини орзу қилдим”, деган эди.

Бу ҳаёт ҳақиқати шоирнинг ўша йиллари битган бир шеърига табиийлиги ва оҳори билан кўчади:

Менда ҳеч нарса йўқ Ватандан азиз,
Халқдан азиз нарса топмадим, илло.
Мен Ватан, мен Халқ деб қалбимга бир қиз —
Кириб олган каби.
Кечирини, Оллоҳ!

Мазкур тўртликда гарчи шоирнинг дастлабки мисралари бошқа кўплаб шоирлар томонидан ҳам эътироф этилган ҳақиқат бўлса-да, кейинги оҳорли мисралар эса фақат Омон Мухторга хос ўхша-тиш, ташбеҳ ва бадий топиладир.

Она юртга бўлган чексиз меҳру муҳаббатини, фарзандлик эҳтиромини қорозга туширар экан, шоир ўзининг “Ўзбекистон” шеърда:

Эзгу аънаваларнинг боқийлиги шундаки, улуг оқин Пўлкан шоир сози ва овози бутун ҳам қалблардан-қалбларга кўчиб янграмоқда. Ёшлигидан бахшичиликка меҳри тушган Умаркул Пўлкан ўғли машҳур Пўлкан шоир сулоласининг иккинчи вақилидир. Таъбир жоиз бўлса, Умаркул Пўлкан ўғли — шу машҳур сулолани оёққа туртизган, уний-ўстирган, парваришлаган, доврғини кенг ёйган инсон эди. Эл-улада меҳрини сўзи ва сози билан қозонган Умаркул бахши ҳаёт бўлганида шу кунларда ўзининг кутлуг тўқсон ёштини нишонлаётган бўларди.

Пўлкан шоирнинг ўғли Умаркул Пўлкан ота торини қўлга олиб, жўшиб-жўшиб ҳуморидан чиққанча куйлаб, ўғли Амиркулни, набираларини ҳам шоирликнинг ойдни йўлга қўйиб олди. Ҳозир у кишининг эвараю чеваралари, авлодлари ижодида бобо шоир Пўлкан ҳамда Умаркул Пўлканнинг нафаси келиб турибди. Бевоқифа Умаркул Пўлқандан тарбия олиб, ижод деб аталган сехри оламга кириб келган Амиркул Пўлкан, Мақсуд Пўлкан, Мавлуда Пўлкан ва сулоланинг кенжа вақиллари Мухаммаджон, Иброҳимжон Пўлқанлар ҳам шу сулола вақилларидир.

Умаркул бобо табиатан содда, камтарли, очик кўнгли, саховатли, меҳрибон эди. Мен бир журналист сифатида бахши шоир билан кўп суҳбатда бўлганман. Англаганим, тушуниб етганим шуки, инсон шодлик ва қайғу, армон ва изтироблар билан ўзгичанинг англаб борар экан.

Иккинчи жаҳон уруши бошланган кезлари, шоир отасидан айрилиб қолди. Ушанда Умаркул Пўлкан 13-14 ёшлардаги ўспирин йигитча эди.

— Мен азоб ва етчимовчиликлар билан улайганман. Онам отасидан жулда эрта етим қолдим, — дея эслаганида Умаркул бобо. — Отам ҳам ноҳақ туҳматга учраб Каттақўрғон турмасига қамалгач, кўп ўтмай қатғонга учраб вафот этди.

Шоир хотиралари бир дунё... Уларни тинглаб, бу одамнинг кўрғани дард, эшитгани қайғу экан, деб ўйлаб қолсан киши. Ҳа, бу инсон армонлар ичида улайган эди. Улайгач ҳам армонлар уни тарк этмади. Ўғли, ёлғиз фарзанди, шоир Амиркул Пўлқандан жулда эрта айрилиб. Набираларини суёб-эркалаб, ота ўринида ота бўлиб катта қилди, ижодини тарк этмади. Шоирдан “Куйлайман”, “Ҳеч ким билмасин”, “Бир қайлар достони”, “Жумакул билан Тожинор”, “Аҳмад ва

Тўратош”, “Эл малҳини куйлаб”, “Тарона”, “Йўлларимиз баҳорга туташ”, “Зарафшон мадҳи” каби ўн бештага яқин шеърини тўплам қолди.

Кузнинг фусункор бир оқшоми... Тошкентдан йўлга чиқиб, Хатирчи туманидаги шоир яшайдиган Чигатои қишлоғига кириб келганимда қош қорайиб қолган эди. Умаркул бобо мени кучоқ очиб

“...БАХШИЛАР САФИДА УЛКАНИНГ ЎҒЛИ”

кутиб олди. Ушанда чоғроққина хонада бобо кампири Зулфия эна билан бирга турарди. Кўз қарашлари ўша-ўша — масъум ва беғубор. Кексалик шоирнинг бироз қаддини букчиб қўйган, бироқ шундай бўлса-да, руҳи тетик эди. Атрофимизда парвона бўлаётган Зулфия момо гапдонлика шоир бободан асло қолшмасди. Сўз бахшилар, Пўлкан шоир иходининг Умаркул бобога таъсири ҳақида кетарди. Шунда шоир бобо гапирди:

— Бу юртда қадим-қадимдан бахшилар, шоир ва оқинлар кўп ўтган. Лекин тўрттастанинг номи бор. Чунки тўрттови ҳам ҳозиржавоб, сўзга чечан бахшилар эди. Фозил Йўлдош ўғли — булунгурлик, Исроот ота Назар ўғли — Нарпайдан, Эргаш Жуманбулбул ўғли — Нуроталдан, Пўлкан шоир — хатирчилик. Бахшилар яна кўп ўтган. Ёлғор бахши, Лафас бахши, Муллатош, Мулла Холмурод, Султон кампир, Тилла кампир, Жалмон бахши, Бўрон шоир, Жуманбулбул, Ёрлақаб бахши, Жасоқ бахши, Қулсамад бахши, Бўта бахши, Ётабери бахши, Марди бахши... Улар Қўрғон дostonчилик мактаби вақиллари. Қолганларининг номини айт десангиз айтиб беравераман. Лекин ҳозирги кўп бахшиларда ҳозир-

жавоблик йўқ. Мен ҳозиржавобликда Қодир бахшига қойил қолганман. Тошкентда ўтказилган бахшилар танловига иккалаимиз борган эдик. Узоқдан мени кўрган Қодир бахши бир гуруҳ бахшилар ичидан дўмбирасини баланд кўтариб, ўзи томонга ишора қилди, шунда Қодир бахшини бир қўтиқлаб кўрай, деб унга яқинлашиб шундай дедим:

Соз қопқоғин қоққансан,
Куйлаб элга ёққансан.
Аму бўлиб, Сир бўлиб,
Тўлқин уриб оққансан.
Ўзинг Қодир бахшисан,
Булбулдан ҳам яхшисан.

У ҳам менга ҳозиржавоблик билан шундай эди:

Худо берган Пўлқансан,
Созинг билан улқансан.
Юзинг сал-пал тиритган
Куйинг билан кўрқамсан.

Сўнгра мени чойга таклиф қилди. Чой ичиб, суҳбатлашиб ўтириб бир гап айтдим, жавоб бўлмади. Қарасам, ўйлангил турган экан. Мен унга шундай дедим:

Кўчор соҳдай мўйловинг,
Не сабабдан ўйловинг.
Дехқонбод тоғида
Кенгшмиди жайловинг.
У шундай жавоб қилди:

Кўчор соҳдай мўйловинг,
Анча ортган ўйловинг.
Тўёқ соним кўнайиб,
Торлик қилди жайловинг.

Бу бизнинг сўнги учрашувимиз, сўнги айтишувимиз эди. Фожияли ўлим уни ҳаётдан эрта олиб кетди...

Мен Умаркул бобонинг сўзларини бўлиб, сўрадим:

— Энди Пўлкан шоир ҳақида гаплашайлик. Отангиз ёшлигингизда вафот этиб кетган экан. У кишини қандай хотирлайсиз?

— 14 ёшга отам тарбиясида бўлдим. Мен кичкина эдим, қарга борса, мени қўйнига солиб, устидан белбонини боғлаб оларди. Чопон ичида кетавардим. Борардим, ётқизиб қўярди. Буларни эс-эс биларман. Айт деса, дoston айтавардим. Мен орқасида дostonларини ўштиб

ухлаб қолардим. Менинг отам битта дostonни уч қўнлаб ҳам айтларди.

Умаркул бобо падарини ҳурмат ва эҳтиром билан эслаган эди. Уч ойлик пайтида онадан етим қолган фарзандини опичлаб тўйларга бориш, дostonлар айтиш Пўлкан шоирга осон бўлмагандир.

Бир кун Тошкентдан ижодкорлар гуруҳи зиёрат қилиш истагида шоир яшаётган Навоий вилояти Хатирчи туманидаги Чигатои қишлоғига йўл олади. Сўраб-суриштириб ўйларини топиб боришгач, дарвозани қоқип-шанда ичкаридан мол-ҳолта қараб юрган, эски чопон, эски уст бошда Умаркул бобо чиқади. Шоирни таниманган ижодкорлар “Пўлкан бобо шу ердამилар?” деб сўрашади. Шунда Умаркул бобо шундай жавоб қилди:

Отим Умарқулдир, Пўлқанининг ўғли,
Бахшилар сафида улқанининг ўғли.
Фақат Пўлкан эмас, ўлкамининг ўғли.
Завқланиб куйлайман юрагим чўғли,
Илҳомимга сўнмас қаноат дўмбирам.

Шундан сўнг зиёратга келган ижодкорлар бахшини таниб, қўчоқлашиб қўриша кетдилар.

Умаркул бобо кўча-қўйдаим, ўйдаим — барчани шу хилда қулдириб, дилу димонини чоғ қилиб юрарди. Лекин нимасини айтасиз, ижодкор одамнинг бахти доимо тўқис, бутун бўлавермас экан-да. Ўн икки ёшли норул қосилири кимсасиз ҳовлида ёлғиз ўзи қолди. Еб-ичишга ҳеч вақо йўқ, ҳамма ўз дарди, ўз ташвиши билан яшаётган кўнлар... Шу кезлари дафбатан уруш бошланган ҳақидаги хабар қишлоққа тарқалди. Бўй етган йигитлар фронтга жўнай бошлайди.

— Мени ҳам жангга юборишларини сўраб ариза бердим. Ҳали ёшсан, деб юборишмади. Қандай бўлмасин жангларда қатнашиб, лазнати босқинчиларга нафратини қўрол билан ёки шеър орқали баён этишга ошиқардим, — деганди бир суҳбатда Умаркул Пўлкан. — Ёшлигим бунга йўл қўймади. Шу боис ёшимни уч ёш катта қўрсатиб, ўн беш

ШАРҚДА МАШҲУР СЎЗ ВА ИБОРАЛАР

БУРУНЧАК — нозик ипакдан тўқилган рўмол. Алишер Навоийнинг “Тарихи мулуки Аҷам” асарида Хурмуз бинни Анушервон зикрида бу сўз учрайди. Хурмуз сипоҳсолор Баҳром Чўбинни Чин хоқони устига юборади. У Чин хоқони ва ўғлини мағлуб қилиб, катта ўлжани қўлга киритади ва Хурмузга жўнатади. Хурмуз душман макри ва ўзининг нафси бадлиги боис унга хурматсизлик қўрсатиб бурунча ва чарх юборади, бу эса ўзаро дўстона муносабатларнинг бузилишига сабаб бўлади:

“Хурмуз жиҳатсиз бадфеъллиги жиҳатидан ва мол Ҳирсидан Баҳромнинг ишин писанд қилмай, машҳур мундоғдорким, анга бурунча ва чарх юборди-ким, қилгон ишига лойиқ булардур. Баҳром Чўбин мутағаййир бўлиб анга ёғлиқди”.

Алишер Навоий ўз ғазалларида ҳам бурунча сўзини санъаткорона қўллаган.

“ДАМ БУ ДАМДУР” — сайёр характердаги халқона ҳикмат. Халқ дostonлари, жумладан, “Алпомиш” дostonи матнида ҳам учрайди. Алишер Навоий “Маҳбуб ул-қулуб”нинг 124-танбеҳида битган бир турк(халқ вақили) сўзи шаклида ёзади ва ушбу халқона сайёр ҳикмат асосида гўзал бир шох байт яратган:

“Бир турк бу маънида дебдурким: “Дам бу дамдур”.

Байт:

**Моziю мустақбал аҳволин такаллум айла ком,
Не учунким дам бу дамдур, дам бу дамдур, дам бу дам.**

Байт поэтикасига диққат қилсак, сайёр характердаги бу халқ ҳикмати улуг шоирга жуда маъқул келганки, тақрир санъати ёрдамида ҳикматни такрор-такрор қўллаган, натижада 145-танбеҳга мос тушган.

АРЗОНИЙ — бериш, бағишлаш; лойиқ кўриш, сазовор, билиш каби маъноларга эга сўз. Алишер Навоий лирик ва насрий асарларида арзоний сўзини “кўнглимни айла арзоний”, “офияти арзоний тут”, “саломате арзоний тут”, “жонни арзоний тут” шаклида бағрикенглик билан ўзига, замондошларига, олам аҳлига, жумладан, Абдурахмон Жомийга нисбатан санъаткорона қўллаб олган. Навоий арзоний сўзини қўлланишига кўра, ўзи ва шайхлар тилидан баён қилган. Масалан: Алишер Навоий “Маҳалис ун-нафоис”да пири Абдурахмон Жомийга бағишлаган фикрани ўзига хос усулда, яъни унга бағишланган дуо ва дуога йўғрилган рубоий билан яқунлайди. Сўз мулкани олам элига баҳида қилган Абдурахмон Жомийни олам аҳлига сазовор айла, лойиқ кўрин, деган ўзининг тилақларини, улуг мурдаосини “Олам элига бу жонни тут арзоний” тарзида шундай ифодалаган:

**Ё Раб, бу маоний дуррининг уммони,
Бу донишу фазл гавҳарининг кони!**

**Ким, айладинг они олам аҳли жони,
Олам элига бу жонни тут арзоний.**

“Маҳбуб ул-қулуб”нинг 46-танбеҳида улуг шоир ушбу сўзни лутф билан ўзига нисбатан моҳирона тарзда, яъни “тутма арзоний” каби шаклда, бўлиш-сизлик маъносидида эса бўлишлилик мазмунида битган, бу ҳам улуг шоирнинг ўзига хос услубидан дарак беради:

**Мени бедилга, ё Раб, бу кўнгулни тутма арзони,
Они мендин айирма, дағи менсиз тутмағил они.**

Навоий малик ул-калом деб эъзозлаган устози мавлоно Лутфий арзоний сўзини ўз девонида бир марта, яъни Шохрух мурозининг касалликдан соғайиб кетиши муносабатига бағишлаб ёзган қасида (1443-44) матнида қўллаган ва бебадал зотинг элга керак, умрингиз зиёда бўлсин деган истакларини ифодалаган ҳамда осони — арзони, арзони — имкони каби гўзал қофиялар ҳам яратган:

**Халойиқ билдилар энди бу султонни жаҳон қадрин,
Кишига мушкул иш тутмай билинмас қадри осони.
Жаҳонда меҳрибон бегим била боқи бўлунг, ё раб,
Бу тахту тож бўлсун то қиёмат сизга арзони.
Жаҳон амни учун жовидони бўлсун иқболини,
Бани одамга бўлгунча боқий давлат имкони.**

**Буробия РАҲАБОВА,
филологика фанлари номзоди**

ёшимда урушга жўнаб кетдим.

Умаркул Пўлкан Шимолий Кавказнинг деярли барча шаҳарларини озод қилишда иштирок этган. Қолаверса, ўша пайтлари 15-17 ёшлардаги ўспирин шеърлари билан ҳам сафдошларининг кўнглини кўтарган, жангга, ғалабага илҳомлантирган. Унинг “Мингта гапдан битта урра зиёддир. Тил олмасдан қўруқ қайтиш уятдир” деган мисралари жангчи сафдошларининг тилидан тушмас экан.

Биринчи Президентимиз Исроил Каримов бу шоирлар сулоласига доимо ҳурмат-эҳтиром, эътибор қўрсатиб келарди. У кишининг қўйидаги эътифори ҳам фикримизга асос бўлади: “Хатирчининг нон-тузини еб, сувини ичиб, ҳавосини симирган киши шоир бўлмай иложи йўқ.

Дунёга донги кетган Пўлкан бахши, унинг таниқли шоир бўлиб етишган Умаркул Пўлкан, Амиркул Пўлкан, Саодат Пўлкан, Мақсуд Пўлкан сингари фарзандлари-ю набиралари, чеваралари мана шу афсонавор юртда тутилганини билиб қўйинлар. Мен бу гапни умр бўйи эл-юрт орасида юриб, халқимизнинг Алпомишдай дostonларини куйлаб ўтган хатирчилик Пўлкан шоир Жомурод ўғли ва унинг сулоласини назарда тутиб айтаяман”.

Дарҳақиқат, Биринчи Президентимиз Умаркул Пўлкан билан бир неча бор учрашган, сулолани оёққа турғизилдаги машаққатли ишларига юксак баҳо берган ва бу инсонни “Жасорат” медали билан тақдирлаган эди.

— Ўзларининг қўлидан “Жасорат” медалини олиб, очиги, бошим осмонга етди, — деган эди Умаркул Пўлкан. — Мустақиллик — улуг нёмат. У қўлаб қурбонликлар, йўқотишлар эвазига келганини бутунги ёшлар унутмаслиги керак.

— Бир гал Амиркул дўстимизнинг Юнусободдаги уйига қишлоқдан отаси Умаркул Пўлкан меҳмон бўлиб келди. Отам билан гурунглашасизлар, дея Амиркул каминани ҳам уйига таклиф қилди, — деб ёслайди фольклоршунос олим Мухаммадали Қўшмоқов. — Ўша кунни ота билан халқ оғзаки ижодиётининг ўзати ҳисобланган бахшичилик хусусида узоқ гурунглашдик. Умаркул Пўлкан отаси, атоқли бахши Пўлкан шоир ҳақидаги хотираларидан сўзлади. Орада дostonлар, термалар куйлади.

**Улуғбек ЖУМАЕВ,
журналист**

Президентимиз Шавкат Мирзиёев мамлакатимизнинг ижодкор зиёлилари вакиллари билан ўтказган учрашувда адабиёт ва санъатимиз, миллий маданиятимизнинг бугуни ва эртаси, ривожланиши, миллий эстрада қўшиқчилиги олдида турган долзарб муаммолар ҳусусида атрофлича фикр-мулоҳазалар билдирди. Бундай кенг қамровли, очиқ ва самимий мулоқот ижод аҳли ҳаётида унутилмас тарихий воқеа бўлди.

Сухбат асносида, чунончи, миллий эстрада, мумтоз ашулачиликнинг инсон, хусусан ёшлар камолотидаги ўрни ва аҳамияти ҳақида фикр билдирилди. Сир эмас, кейинги йилларда эстрада қўшиқчилиги санъатида қатор камчилиги ва қусурлар кўзга ташланмоқда. Кўпчилик хонандаларимиз "юлдузлик" касалига чалиниб, маълум погонадан сўнг ўз устида ишламай қўяётгани, оқибатда эл назаридан қолаётгани ҳам аччиқ ҳақиқат. Шу билан бирга, айрим қўшиқчиларимиз репертуарларидан ўрин олаётган ижодий намуналарда миллий ко-

қонли намоён этиши мумкин. Бироқ... бита қўшиқ куйлаб-куйламай "Хизмат кўрсатган артист" ёхуд бошқа давлат унвонларига даъвогар бўлиб, ўз касбини тирикчилик манбаига айлантираётганлар, санъатнинг нониини еб, унга масъулиятсизлик билан ёндашаётганлар, енгил-ёлпи, алмойи-алжойи, тутуруқсиз қўшиқлар яратишдан уялмаётган дидсиз, субутсиз хонандалар ҳам, афсуски, орамизда оз эмас. Асл санъатнинг қадрини ҳам, қаддини ҳам букишга, халқ, Ватан олдида бурчимизни унутишга ҳеч биримизнинг ҳаққимиз йўқ.

Хусусан, Ўзбекистон давлат консерваторияси фаолиятини қўллаб-қувватлаш мақсадида мазкур ўқув юрти ҳузурида махсус фонд тузилиши, собик Свердлов кон-церт залининг капитал таъмирдан чиқарилиб, ушбу олий таълим даргоҳи ихтиёрига берилиши, муассаса ёнида талабалар учун ётоқхона барпо этилиши санъатимизга кўрсатилаётган юксак эътибор ва ғамхўрликдан далолатдир. Олий ўқув юртлари, уюмларга турли банк ва концернларнинг ҳомийлик қилиш ташаббуси билан чиққан, албатта, ижод аҳлининг кучига куч, ғайратига ғайрат қўшади. Мазкур амалиёт мамлакатимизда фаолият олиб бораётган ўндан зиёд театр жамоаларининг моддий аҳолини яхшилашга ҳам татбиқ этилапти. Мамлакатимиз раҳбари миллий санъатимизнинг ривожланиши, камчилик ва қусурларимизга барҳам бериш борасида йўл-йўриқ ва тавсияларини очик-ойдин, аниқ-тиник кўрсатиб берди. Уларни рўёб-

САНЪАТ МАЪНАВИЯТ ДЕМАКДИР

лорит етишмаяпти. Халқона оҳанглардан узоқ, чет эл мусиқаларига тақлид кучли. Бу каби "нағма"лар ёшларимиз руҳияти, маънавий дунёси, онгу шуурига салбий таъсир кўрсатаётганига ҳам кўз юмиб бўлмайди.

Учрашувда кўтарилган масалалардан яна бири санъаткор одоб-ахлоқига доир. Ёшлар кимнинг ортидан эргашади? Кимдан ўрнак олади? Асосан санъаткорлардан. Шундай экан, улар нафақат ижоди, балки юриш-туриши, кийиниш ва муомала маданияти билан ҳам элга намуна бўлиши керак. Таассуфки, экран орқали узатилаётган аксарият қўшиқларга ишланаётган клиплардаги бачканалик, мантқиқсиз эйд, ҳаётдан узоқ, сийқаси чиққан, бойлик, ҳашамат, дангиллаш иморату қимматбаҳо маъишларни кўз-қўл қўлувчи лавҳалардан ҳеч қандай ибрат олиб бўлмайди.

Яна бир ҳақиқатни тан олишимиз керак. Эстрада қўшиқчилирининг масъулияти тобора сустлашиб, профессионал малакаси саёзлашиб кетаётди. Ваҳоланки, мустақиллик йилларида ушбу соҳа ривож учун барча имкониятлар яратилди. Соҳа вакиллари давлатимиз томонидан ҳар томонлама қўллаб-қувватланапти. Бунга жавобан уларнинг тўйма-тўй, мол-дунё ортидан қувиб юриши, биринчи галда, ўз касбига, мухлисларига, қолаверса, Ватанига ҳибнат эмасми?

Давлатимиз раҳбари хонандаларга берилган давлат мукофотлари, унвонлар масаласига алоҳида уруғ бериб, халқимизнинг ардоқли санъаткори, Ўзбекистон халқ артисти Таваккал Қодиров "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист" унвонига сазовор бўлган, орадан 25 йил ўтиб "Ўзбекистон халқ артисти" унвонини олганини соҳа вакиллари ибрат сифатида айтиб ўтди. Бу юксак эътирофга лойиқ бўлиш учун Таваккал Қодировнинг қандай машаққатли ижод йўлини босиб ўтганини тасаввур қилиб кўрайлик.

Бугун эстрада хонандаларимизга барча имконият эшиклари очик. Ҳар ким эмин-эркин ижод қилиши, ўз истеъдодини тўла-

Президентимизнинг **"Ўзбекистонда адабиёт ва санъат, маданият, оммавий ахборот воситалари, маънавият ва маърифат бизнесга айланмаслиги шарт ва биз бунга ҳеч қачон йўл қўймаймиз"**, деган аччиқ сўзлари санъатни "шоу бизнес"га айлантираётганларга қарата айтилган хитобдек янгради.

Аслида санъаткор — халқни ўз ортидан эргаштира оладиган зиёли, асарлари билан бутун миллатни уйғотадиган, фикрлашга, мушоҳадага ундайдиган инсон бўлмоғи керак. Шу нуқтаи назардан ҳозирги глобаллашув даврида санъаткор олдида ўта масъулиятли ва айни дамда шарафли вазифалар турибди. Буни ҳар бир ижодкор юракдан чўқур ҳис этиб, олдида катта мақсад ва вазифалар қўйиб, тинимсиз меҳнат қилиши ҳам қарз, ҳам фарз. Бу йўлда оқсашга, лоқайдликка, ўзибўларчилик қабилида иш тутишга ҳеч биримизнинг ҳаққимиз йўқ.

Учрашувда аънанавий ижрочиликдаги "устоз-шогирдлик" аънанасини эстрада қўшиқчилиги санъатига ҳам татбиқ этиш юзасидан билдирилган тақлиф зиёлилар томонидан катта ҳаяжон билан қўлиб олинди. Ахир, бой маданий меросимизга айланган мақомларимиз, катта ашулаларимиз, оғзаки ижод дурдоналари миллатимизни дунёга танитгани, ҳали-ҳануз чет эл саҳналарида ҳайрат билан қарши олинаётгани бизнинг ютуғимиз-ку. Шу маънода, Юртбошимизнинг мақом санъатига алоҳида уруғ бериб, мазкур йўналишда янги коллеж ва мусиқа мактаби очиш ҳамда унга Ўзбекистон халқ артисти Абдуҳошим Исмоилов ва бошқа таниқли санъаткорларимизни бевосита жалб этиш тўғрисидаги тақлифи ўта қимматли ва долзарбдир.

Ўзбекистон зиёлилари вакиллари билан учрашувда, шунингдек, ижодкорларни моддий ва маънавий рағбатлантириш масаласи ҳам кўтарилдики, бундан ифтихор туй-

га чиқариш энди биз ижодкорларнинг меҳнатимиз, изланишимиз, интеллектуал салоҳиятимизга боғлиқ.

Учрашувда катнашиш бахтига муяссар бўлган маданият ва санъат соҳасининг вакили сифатида Президентимизнинг ижод аҳлига бўлган чексиз меҳрини ва бағрикенглигини кўриб қалбим гурур ва ифтихорга тўлди. Айни дамда янгилашни ва яратишга даъват, ижод завқи ва даҳлдорлик масъулияти ҳаммамизни юксак чўққиларни забт этишга чорлади.

Йўналишда **"Ўзбекконцерт"** давлат муассасаси қошида "Ўзбекистон халқ артистлари клуби"ни ташкил этиш ҳақида билдирилган тақлифдан келиб чиқиб, Қулуб Низомини тайёрладик. Кеча "Туркистон" саройида "Ўзбекистон халқ артистлари клуби"нинг ташкилий йиғилиши бўлиб ўтди. Ўзбекистон Республикаси Маданият вазири Б.Сайфуллаев қатор таниқли санъаткорлар ва ёш хонандалар, оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирокда ўтган мазкур тадбирда Ўзбекистон халқ артисти Фаррух Зокиров клуб раҳбари этиб тайинланди. Ўйлашимизки, клуб аъзолари соғлом фикрли, маънавияти бутун авлодни — келажакимиз эгаларини тарбиялашдек олижаноб ишга ҳисса қўиш борасида меҳнатларини аямайдилар.

Ижодкорлар танқид ва таҳлилдан тўғри хулоса чиқариб, келгусида миллий аънана ва қадриятларимизга мос, халқона, миллий оҳангларга йўғрилган, эзгулик ғояларини ўзида муҳассас этган куй-қўшиқлар яратиш ҳамда ҳаётга татбиқ этиш йўлида бор имкониятларини сафарбар этадилар. Бу борада халқимиз ардоғидаги санъаткорлар тажрибаси катта мактаб вазифасини ўтайди.

Азамат ҲАЙДАРОВ,
"Ўзбекконцерт"
давлат муассасаси директори
вазифасини бажарувчи

ФИДОЙИ ШОИР ВА ДРАМАТУРГ

Оллоназар бобо ўғли Аҳмад Бобожон ўтган асрнинг олтинчи йилларида шеър ва достонлари, мусиқий драма ва комедиялари билан ўқувчи ва томошабинлар қалбидан жой олган қалам соҳибларидан бири эди.

Хоразм вилоятининг Урганч шаҳрида, Оллоназар қулол оиласида дунёга келган бўлажак шоир ва драматург хумдондан пишиб чиққан кўза ва турли идишларга нақшлар ўйиш, гуллар чиқишни отасидан кўн билан ўрганди, мустақил пардозлаш йўлига ўтган, падали бузрукворнинг таҳсинига сазовор бўлди. Оиладаги ижодий муҳит, Оллоназар отанинг мумтоз адабиётга, айниқса, Фирдавсий, Бедил, Алишер Навоий, Ҳофиз Шерозий ва Ҳазратининг бетақдор ижоди меҳри ёш Аҳмадда ҳам шеър-риятга, ижодга муҳаббат уйғотди.

Урганч шаҳридаги қадим мадрасада савод чиқарган Аҳмад мумтоз шоирлар шеърлари мутлоасига киришиб, улардан олам-олам завқ олди. Буюқлар мактаби таъсирида шеърлар бита бошлади.

1924-1926 йилларда Хива шаҳридаги Педагогика билим юртида таълим олган Аҳмад Бобожоннинг илк шеърый машқи матбуотда чоп этилди. Уша йилларда ёзилган:

Бахш этар жонинг раҳат бу гулистон гуллари,
Етказар дилга фароғат сада райхон гуллари, — деб бошланувчи шеъри 60-йилларда қайтадан таҳрирдан ўтиб, композитор Султон Хайитбоев томонидан мусиқа басталанди ва Ўзбекистон халқ артисти Олмадон Хайитова репертуаридан мустаҳкам жой олди.

1930 йилларда ёш шоир Урганч шаҳри мактабларида она тили ва адабиёти фанларидан бошланғич синф ўқувчиларига сабоқ бериб, бир пайтнинг ўзида Педагогика институтининг сиртки бўлимида ўқишни давом эттирди. 1935-1939 йилларда Аҳмад Бобожон Хоразм вилоят Ёзувчилари уюшмасининг масъул котиби вазифасида ишлади. Қирқинчи йилларга келиб Тошкентдаги Санъатшунослик илмий-тадқиқот институтига фаолият юритди. 1941 йилнинг 22 июнида бошланган Иккинчи жаҳон уруши ёш адибни шоир Назармат ва драматург Зиннат Фатхуллин қатори қаламини қуролга алмаштиришга мажбур этди.

Мардликни қалбига жо қилган шоир Украина, Польша, Чехословакия, Керч ва Берлин шаҳарларини фашистлардан озод қилишда жонбозлик кўрсатди. Унинг жанг майдонларида, окопларда ёзган "Ватанга рапорт", "Ўзбекистонлик дўстларга мактуб", "Сени дедим жангга кирганда", "Қасам", "Биз енгамиз" ва "Донецк қирғоғида" номли шеърлари "Фронт" газетасида босилиб, жангчиларни қурашга ундади:

Хатинг келди, гўё сен келдинг,
Шодлик келди, қалбда ҳаяжон.
Гўё тутдинг даста гулининг,
Севганинга севишли жонин.

1942-1943 йилларда эса жангчи шоирнинг иккита китоби "Қаҳрамонга хат", "Жангчиларнинг шоири" номлари билан нашр қилинди. Аҳмад Бобожон уруш тугагач, кўксига қатор орден ва медаллар тақиб, Ўзбекистонга ёруғ юз билан қайтиб келди. Пойтахтимиздаги Мукимий номи-

даги мусиқий театрд, Янгийўлдаги мусиқали драма театрида адабий бўлим раҳбари вазифаларида ишни давом эттирди.

Қамина устоз билан 1960 йилнинг баҳорида, Урганчда, Огаҳий номидаги вилоят мусиқали драма ва комедия театрида, унинг қаламига мансуб "Азиз ва Санам" мусиқали драмасынинг иш жараёнида танишганман. Кўп ўтмай, Комилжон Отаниёзов ва Абдушариф Отажонов куй басталаб, Хошимжон Исмоилов режиссёрлик қилган мазкур мусиқали драма томошабинлар эътиборига ҳавола қилинди.

Тақдирини қарангки, устоз билан 1961 йилнинг баҳорида яна Урганчда учрашдим. Ўзбекистон халқ артисти, таниқли режиссёр Тошқўжа Ҳўжаев театр актёрлари тайёрлаш институтига ўқувчилар танлаш учун келган экан. Тошқўжа ака

яшаётган меҳмонхонага бориб, у кишига салом беришим билан, устоз Аҳмад Бобожон ҳам кириб келди. Икки нодир истеъдод узоқ ҳол-аҳвол сўрашишди. "Ҳазал фожиаси" тайёрийми? деди режиссёр. "Мана, тайёр", дея асар матнини тутқазди драматург. 1961 йилнинг ёзида Мукимий номидаги театрд Тошқўжа Ҳўжаев режиссёрлигида шоир Аваз Утар ҳаётига бағишланган "Ҳазал фожиаси" номли мусиқали драма устозда иш бошланди. Асарга Ўзбекистон Республикаси санъати арбоби, композитор Матниёз Юсупов куй басталади. Шу йилнинг қузида мазкур драма томошабинлар эътиборига ҳавола қилинди. Асарнинг бош қаҳрамони Аваз Утар ролини ижро этган Ўзбекистон халқ артисти Махмуджон Гофуров саҳнада занжирбанд ҳолатида маърифат душманларига қарата:

Фидойи халқим ўлсун танда жоним,
Бўлиб қурбон анга руҳи равоним.

Гар ўлсам дарбадар мазлумлар учун,
Шулор мақсуди қалби нотавоним, — дея хонш қилганида, томошабинлар ўрнидан туриб, кўзда ёш билан актёрни узоқ олқишлади.

А.Бобожоннинг "Армуғон", "Совға", "Шодлик", "Сўнгги хон", "Ошиқ Фароб" каби драматик асарлари ҳам юртимиз ва қўшни республикалар театрларида саҳналаштирилди. Яқинда Огаҳий номидаги вилоят мусиқали театрида адибнинг "Ошиқ Фароб" мусиқий драмаси қайта саҳналаштирилди.

Шоир ва драматург Аҳмад Бобожон 1959 йили Москвада бўлиб ўтган Ўзбекистон адабиёти ва санъати ўн қулиғида шеър ва қўшиқлари билан катнашиб, "Хурмат белгиси" ордени билан тақдирланди. Шу кунларда ҳам шоирнинг қирққа яқин қўшиқлари ҳофизлар тилидан тўшмай келяпти.

Олма келди, хор келибди дейдилар,
Валъасида бор келибди дейдилар.
Янги боғда бирга даврон сурғил,
Бизни истаб ёр келибди дейдилар.

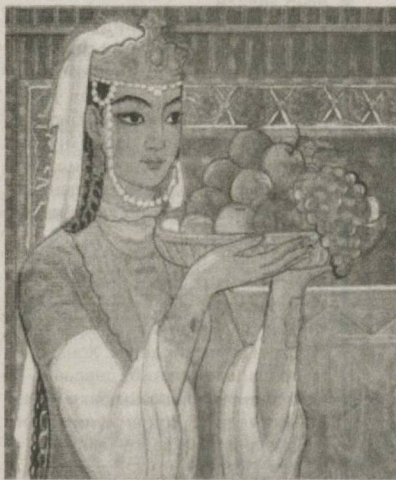
Кел-кел, ерми, мен уйлида жониндан
Сира кетгим келмас сенинг ёнингдан, — дея муҳаббатни юксак пардаларда қўйилган Аҳмад Бобожон ижодининг энг гуллаган чоғи, 1963 йилнинг баҳорида, 54 ёшида ҳаётдан кўз юмди. Адибнинг ўлмас номи унинг саҳна асарларидан баҳра олган, оташин шеър, қўшиқларидан завққа тўлган адабиёт ва санъат илҳосмандлари, садоқатли шогирдлари қалбиде яшаб қолажак.

Ҳайитмат РАСУЛ,
драматург

АҲМАРОВ БЎЛИШ ҚИЙИН

Устоз мусаввир Чингиз Аҳмаровнинг номи йилдан-йилга машъаласи янада баланд алангаланаверадиган рангтаъсир маёғи мисол авлодларга илҳом бағишлаб, ёғду соҳаварида. Рассомлар ундан янги-янги бўёқларни излаб, ўз ижодларида янги уфқларни кашф этаверадилар.

Ўзбекистон давлат Санъат музейида ташкил этилган кўргазма ушбу фикрларнинг ёрқин исботи бўлади.

Таниқли шоира Зулфия портретини ишлаш жараёнида Чингиз Аҳмаров ижодкорнинг сеҳрли сатрларини бўёқларнинг сирли оламига гўё моҳир таржимондек ўтирганига ғувоҳ бўламиз. Шоиранинг портретини кўплар чизган, лекин тафаккуринг юксак парвозини тасвирда бу қадар гўзал бера оlish фақат классикларнинг иши. Чингиз Аҳмаров эса нафақат Ўзбекистонда, балки ундан ташқарида ҳам тан олинган классик мусаввир эди.

У ўз асарлари орқали миллионлаб мухлисларга буюк Алишер Навоий даҳоси сирини етказиб беролди. Бу суратлар шунчаки шоир асарларига ил-

люстрациялар ёки тарихий эпизодлар галереяси эмас, балки улуг шоир қалбидан, тақдирининг ифодасидир. Режиссёрлар филмлари, ёзувчи-шоирлар асарлари орқали Навоий ва унинг даври ҳақида ҳикоя қилган бўлсалар, мусаввир бе-баҳо картиналари орқали бу ишнинг уддасидан чиқди.

Агар рассомнинг фикрлари унинг аjoyиб мўйқалами учиде яшаса, ўзи шогирдлари тимсолида яшаб қолади. Чингиз Аҳмаров Навоий образини ана шу тарзда очди. Бу улуг шоир шогирдлари даърасида тасвирланган картинада яққол кўзга ташланади. Шоирнинг ёшлиги акс этган асарлар ёки бошқа суратларда Навоий гўё бугуннинг шоиридек таассурот қолдиради. Чунки гўзаллик, нафосат, уйғунлик, фикрлар парвози абадий. Музейлар, галереялар, шахсий ва йўғма кўргазмалар хотирани янгилаб туради. Рангтаъсир гўзаллиқни ҳис этишга ўргатади. Ҳақиқий санъат одамларни фақат яхшиликка етаклайди.

Ўзбек рақси малакаси Мукаррама Турғунбоева портрети, залнинг бошқа деворларидаги қоралмалар, турли чизгилар, "Хоразмча рақс", "Яшил рақс", "Жануби-шарқий Осиё рақси"... Саналарнинг гувоҳлик беришича, рақс ва санъат мавзуси узоқ йиллар мусаввирга тинчлик бермаган. Машҳур санъаткор Ҳалима Носирова портрети ҳам деталларнинг ёрқинлиги, қиёфанинг бадиий баркамоллиги билан ажралиб туради.

Чингиз Аҳмаровнинг ҳар бир асари юрак амри билан яратилганлига кўргазмадаги картиналар ғувоҳ. Шу сабабли ҳар бир суратда мусаввир тафаккурини, изланишлари билан чинакам меҳнати ёрқин акс этганига ғувоҳ бўламиз.

Илья ЛЕИН

Ҳозир юртимиз театр жамоалари навбатдаги мавсум олдида таштилга чиққан. Жуда кўп театрлар мавсумини репертуаридаги энг яхши асарлар ва премьералар билан якунлашди. Биз ҳам мавсум охирида қолганда пойтахтимиз театрларидан бирида яхши спектакл намойишида бўлдик. Асар мавзуси ҳам, қўйилиши ҳам кўнгилдагидек. Бир-икки ижрони истисно қилганда, актёрлар томоша давомида мухлислар диққатини бир нуқтага жамлай олишди. Томоша тугагач, мухлислар давомли қарсақлар билан актёрларни олқишлашди. Парда очилиб, улар таъзимга чиққанида баъзи роллар ижрочилари кўринмади. Эҳтимол, кимларгадир бу арзимас ҳолатдек туюлар. Лекин ўртада театр ва томошабиннинг ўзаро ишончи, ҳурмати, томоша кўрсатиш ва томоша қилиш маданияти, деган гаплар бор. Қолаверса, қарс икки қўлдан чиқади. Томошабиннинг спектакл қоқ ўртасида залдан чиқиб кетиши, томоша вақтида гап-сўзлар, қўлларнинг бўлиб туриши актёрга қанчалик ёмон таъсир қилса, залда ўтирганларни ҳам

ижро жараёнида актёрнинг ҳаддан ташқари қаҳриқ-қаҳриққа, шевага берилиб кетиши, спектакл тугар-туғамас театрни тарк этиши ранжитиши аниқ.

Шуниси борки, бундай ҳол биринчи марта бўлаётгани йўқ. Бундай воқеалар бошқа театрларда ҳам учраб туриши ҳақида эшитганмиз. Ўзим ғувоҳ бўлган ҳолат ҳақида суриштирганимда маълум бўлдики, кўпинча дубляж, тўй, телевидение ва бошқа тадбирлар туфайли баъзи актёрлар

АКТЁР ҚАЁҚҚА ШОШАДИ?

эрта кетиб қолишаркан. Ёш режиссёрлар саҳналаштирган спектакллардан сўнг ҳам шундай бўлиб тураркан. Дарвоқе, биз кўрган спектаклни ёш режиссёр қўйганди. Тўғриси, бу томошанинг режиссураси баъзи ёш улуг ижодкорлар, айниқса, режиссёрликни даъво қилаётган актёрлар ишидан юқори туради. Наҳотки, тажрибали санъаткорлар иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш ўрнига, ўз шахсий ишларини рўқач қилиб, югуриб кета-

вериши. Ахир, театр актёрининг асосий иши саҳнада эмасми? Қолган барча ишлари театрдagi фаолиятига мослаштириш имкони йўқми? Қолаверса, "устоз-шогирд" аънанаси деган гаплар бор. Катта актёрларимиз саҳнани бир четга суриб, ўзларини ҳар томонга ураверишса, ёшлар бундан қандай ибрат олади?! Иқтидорли режиссёрлар тақчиллиги сезилиб турган бир пайтда ёш, изланишлари тилга

тушиб турган мутахассиснинг илҳосини қайтариб қўймайлик. Беписандликдан, пала-партишликдан ранжиган томошабин театрга, актёрларга қандай муносабатда бўлиши шундоқ ҳам аён. Яъни театрга қайтган томошабиннинг ундан яна қўнғил совушига олиб келмаслигига ҳеч ким қафолат беролмайди. Эҳтимол, актёрларнинг театрдан ташқари ишлари қўпайиб кетаётгани уларнинг истеъдоди парчаланиб кетиши-

га сабаб бўлаётгандир. Зеро, актёрнинг саҳнага беписанд муносабати спектакллар савиясининг тушиб кетишига бевосита таъсир қилишини ҳаммамиз яхши биламиз.

Бугун Шукрур Бурхонов, Олим Ҳўжаев, Зайнаб Садриева, Наби Раҳимов, Римма Аҳмедова, Хожикбар Нурматов каби актёрлар ижросини соғинч ва орзиқиб билан эслашимиз сабаблари ҳақида санъаткорлар яхшилаб ўйлаб кўрсалар, зиён қилмасди.

Яна шуни ҳам айтиш керакки, театр ташкилотлари мутасаддилари, театр раҳбарлари негадир газетадаги танқидий фикрларга муносабат билдиришмайди. Эҳтимол, газетани кўришмас ҳам. Ҳар ҳолда, қандай идора ёки ташкилот бўлмасин, шу соҳага тегишли матбуот нашрларидан хабардор бўлиб турса, фойдадан холи бўлмасди. Бунинг учун газета раҳбарнинг столида туриши, санъат соҳаси кишилари ҳар замонда бўлса ҳам газета варақлаб кўриши шарт.

Гулчехра УМАРОВА

МУМТОЗ НАВОЛАР АВЖИ

Пойтахтимиздаги Гафур Ғулом номидаги маданият ва истироҳат боғининг марказий саҳнасида "Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили" ҳамда Ватанимиз мустақиллигининг 26 йиллигига бағишлаб "Мумтоз наволар" туркумидан Ўзбекистон халқ ҳофизини Махмуджон Йўлдошев ва унинг шогирдлари иштирокида "Устоз-шогирд аъналарини эътибор" мавзусида ижодий учрашув бўлиб ўтди.

Бетақдор овоз соҳибини Махмуджон Йўлдошев дастлабки сабоқни мусиқа ўқитувчиси Ҳайдар Раҳимовдан олган. Кейинчалик Ўзбекистон халқ артисти Ғуломжон Ҳожиқулов, Ўзбекистон халқ ҳофизлари Фаттоҳжон Мамадалиевдан қўшиқ айтиш сирларини ўрганди. Юнус Ражабий номидаги мақомчилар ансамблида таниқли санъаткорлар Орифжон Хотамов, Ориф Алимаҳсумов, Коммуна Исмоилова, Абдуҳошим Исмоиловдан мумтоз ашулаларни ўрганиб, радионинг "Олтин фонди"га ёздирди. Махмуджон ака яқна ҳолда ва ҳаммафаслида катта ашула, "Шашмақом", Фарғона-Тошкент ма-

қом йўлларида ижод қилиши билан бирга, бор билими ва тажрибасини шогирдларига ўргатиб келмоқда.

Учрашув давомида Ўзбекистон давлат консерваторияси мусиқий шарқшунослик кафедраси мудири, профессор Сойибжон Бегматов ҳофизнинг ижодий фаолияти ҳақида гапирди. Ўзбекистон халқ ҳофизлари Оролмирзо Сафаров, Сойибжон Ниё-

зов, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артистлар Гулбаҳор Эркулова, Фурқат Ашуралиев ва Элмурод Аҳмедов санъаткор билан биргаликдаги фаолиятлари ҳақида сўзлаб бердилар. Шунингдек, ҳофизнинг шогирдлари Бобур Кенжаев, Усмон Бердиев, таниқли хонанда Аслиддин Дўстов, фарзанди Абдулла Йўлдошев, набираси Суннатилла Дўстов устозлари ҳақида илқ сўзлар айтиб, мумтоз қўшиқлардан ижро этдилар.

— Бугунги ижодий учрашув давлатимиз раҳбарининг миллий маданиятимиз, айниқса, мақом ижрочилиги ривожига эътиборини қучатириш, миллий қадриятларимизни келажакимиз ворислари бўлган ёшларга ўргатиш борасидаги фикрларига ҳамоҳанг бўлди, — деди Учтепа туман "Дийдор" маҳалла фуқаролар йиғини раиси Шўхрат Қобулов. Таъдир маданият ва истироҳат боғига тақлиф этилган Тошкент шаҳри маҳаллаларида истикомат қилувчи отахону онахонлар ҳамда ёшларда катта таассурот қолдирди.

Муҳаммаджон ҚОЗОҚБОВ

АБАДИЯТГА ҚАСИДА

Сешанба кун Тошкентдаги Фото-суратлар уйи тасвирий санъат мухлислари ва мутахассислари билан гавжум бўлди. Бу ерда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг "Ўзбекистон Республикасининг Биринчи президенти Ислам Абдуганиевич Каримовнинг хотирасини абадийлаштириш тўғрисида"ги қарори бажарилишини таъминлаш мақсадида ташкил этилган фотокўргазма очилди. Ўзбекистон Бадий академияси, Тошкент шаҳар ҳокимияти, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар, Соғлиқни сақлаш вазирликлари ҳамкорлигида ташкил этилган кўргазмада юртимизнинг ардоқли фарзанди, мустақил давлатимиз асосчиси, кўп миллатли Ўзбекистон халқи қалбидан чўқур жой олган буюк давлат ва сиёсат арбоби Ислам Каримовнинг сермазмун ҳаёти, фаолияти акс эттирилган ўттиздан зиёда сараланган фотосуратлар намойиш этилмоқда.

Биринчи Президентнинг портретини яратиш, сўнмас хотираси ва сиймосини абадийлаштириш мақсадида ўтказилган ижодий танловда профессионал ҳамда хаваскор рассомлардан эллиқдан ортиқ асар қабул қилинди. Ҳакамлар хайъати ҳулосасига кўра,

кўргазмада намойиш этишга лойиқ, буюк шахснинг бетакрор қиёфаси изчил бадий ғоя ва бадий ечим асосида юксак маҳорат билан яратилган, кўйилган талаб ва шартларга мос энг сара ўн еттита асар танлаб олинди. Улар орасида Баҳодир Жалолов, Акмал Икромжонов, Собир Раҳметов, шунингдек, Зухриддин Исомшиков, Зухриддин Қиёмов, Баҳодир Асаев, Улугбек Болтабоев, "Арт-трио" гуруҳи, Мақсуд Қосимов, Аваз Шарипов, Зебинисо Шарипова сингари таниқли рассомларнинг Биринчи Президентини мизнинг серқирра сиёсий фаолияти, олижаноб инсоний фазилатлари ўз ифодасини топган ижодий портретлари бор. Айниқса, Ўзбекистон халқ рассоми Баҳодир Жалоловнинг мушоҳадаги чорловчи композициялари томошабинларда катта таассурот қолдирди.

Хайъат ҳулосасига кўра рассомлар Баҳодир Жалолов биринчи, Зебиниса Шарипова иккинчи, Мақсуд Қосимов учинчи даражали диплом билан тақдирландилар. Мазкур кўргазма йигирма бешинчи августга қадар давом этади.

Сарвара ҚОСИМОВА

Гафур Фулом номидаги маданият ва истироҳат боғида ўтказилган бу йилги "Китоб байрами"да набиралари билан боғни айланиб юрган Муҳтарам ая Қобилова китобни қандай танлаш ҳақида ёнидаги қорақўшларга эринмай сўзлаётганини кўриб аянинг суҳбатини олгим келди. "Китоб, бола тарбиясида, ота-оналарга энг яқин ва ишончли ёрдамчи, — дейди ўттиз беш йил болаларга адабиёт фанидан сабоқ берган Муҳтарам ая. — Болаликдан китобга меҳри тушган боланинг адабиётга, санъатга ҳаваси ортади, ўзи ҳам илҳомланиб ниманидир қоралайди, қўлига қалам олиб чиза бошлайди. Мухими, кўнглида эзгулик, меҳр-шафқат бўлади."

Аянинг гапларини тинглаб, ён-атрофдаги кичкинтойларни, ҳар растага бориб қизиқиш билан китобларга қўл чўзётган болакайларни кузатаман. Чиндан-да, мурғак қалбларда яхшилик ва ёмонлик, саҳий ва бахил одамлар ҳақидаги илк тасаввурлар, ўй-фикрлар, орзу-ниятлар эртақлар, ривоятлар, бир сўз билан айтганда, китоблар орқали уйғонади. Китоб ўқиган болалар эрта улғайишади, назаримда.

МУРҒАК ҚАЛБЛАР МАЁҒИ

БОЗОР
ОРАДА...

КИТОБ
ДЎКОНЛАРИДА

Кундалик эҳтиёжлар сабаб бозор айланиб юрканман, кўзим ранг-баранг китоблар терилган растага тушди. Жаҳон адабиётидан тортиб миллий адабиётимиз намуналари, дарсликлар, энциклопедиялар, лугатлар билан тўлиб тошган раста атрофида харидорлар талайгина. Фарзанди учун керакли, ўқилиш китоб излаётган ота-оналар китобларни бирма-бир варақлаб, сара асарларни танлашмоқда. Озиқ-овқат, кийим-кечак ташвишидан ортиб одамлар китобни ҳам кундалик эҳтиёжлар рўйхатида киритгани кишини қувонтиради. Эндиликда шахримиздаги исталган буюм бозорларини ораласангиз, албатта, китоб дўконларидаги қизгин савдо устидан чиқасиз. Бундан ташқари ҳўжалик моллари, савдо дўконлари, тамаддиҳонларни ўз ичига олган кўнгличар марказларда ҳам китоблар терилган пештахталарга дуч келасиз. Бундай савдо мажмуаларида харид учун ёки хордиқ олиш мақсадида ташриф буюрган харидорлар ёрқин чироқлар остида бефарқ ўтиб кетолмайдилар. Бадий адабиётлар, болалар учун мўлжалланган саргузаштга бой, рангли-безакли эртақ китобларни кўздан кечириётган, фарзанди билан китоб танлаётган ота-оналарни кўриб бегубор қалбларда яхшилик булғи кўз очилди, фарзандлари қомил инсон бўлиб улғайишида одамлар ҳануз китобларга суянишини англаш қийинмас.

Ўрта Осиёдаги энг катта китоб дўкони саналувчи "Китоб олами"да юртимиз ва хориж нашриётларининг 5 мингдан ортиқ номдаги 60 мингта китоби савдога чиқарилган. Мумтоз адабиёт, чет эл адабиёти, шеърят бурчаги, қомуслар қатори каби кўплаб бўлимлардан иборат дўконнинг болалар адабиёти бўлими, айниқса, гавжум. Ёрқин ранглар, бежирим стол-стуллар, юмшоқ гиламчалар жажжи китобхоналарни китоб билан дўстлаштиришга хизмат қилмоқда. Мажмуада болалар учун савдога чиқарилган нашрларнинг асосий қисми ўзбек тилида. Чет тилларидаги мўжаз журналлар, эртақ китоблар, қўлланмалар тил сабоқларини оson ва содда усулда ўргатишга ёрдам беради.

"Янги аср авлоди" нашриёти томонидан "Қамолот кутубхонаси" лойиҳасида нашр этилаётган китобларнинг аксариятини болалар адабиёти ташкил этади. "Қамолот китоблари" дўконидан сотувга чиқарилган "Шум бола", "Сариқ девни миниб", "Гулпи-вернинг саёхатлари", "Ўн беш ёшли капитан", "Алиса мўъжизалар мамлакатиди", "Миттивой ва Карлсон", "Кичкина шаҳода" сингари ўзбек ва жаҳон адабиёти намуналари саргузаштга ишқибоз болаларни асло зериктирмайди. Дўкон ҳодимаси Соҳиба Йўлдошева ўқитувчилар харидор-

лар сафиди етакчи эканини, улар аксарият китобларни мактаб кутубхонаси учун харид қилишларини алоҳида мамнунлик билан таъкидлади. "Чорсу" бозори яқинидаги "Китоблар дунёси" дўконлари ҳам китоб-савар харидорларни мингдан ортиқ турдаги нашрлари, бадий ва илмий адабиётлари билан қувонтириши шубҳасиз. Китоб дўконларидан бирига кирар эканман, пештахталардаги аксарият китоблар болаларга мўлжалланган нашрлар экани эътиборимни тортди. Бу ерда рус, инглиз, ўзбек тилидаги эртақ китоблар, чет тилларидан бошлангич сабоқларни берувчи рангли-безакли қўлланмаларнинг юзга яқин тури бор. Болалар нашрларининг аксарияти "Good group media" нашриёти томонидан чоп этилиб арзонлаштирилган нархда сотувга чиқарилган.

Бола бошдан

Республика болалар кутубхонасининг умумий фонди 200 мингдан зиёд китоб ва 7 мингга яқин электрон адабиётдан иборат. Ўзбекистонда нашр қилинган болалар ҳамда катталар учун газета ва журналлар, энциклопедия-лугатлар, бадий адабиётлар, илмий-оммабоп нашрлар, ижтимоий-сиёсий китоблар, журналлар, СД ромлар, видео-аудио кассеталар — зиё масканининг бой ҳазинага эга эканидан далолат беради.

КУТУБХОНА — НУРХОНА

Республика болалар кутубхонасининг умумий фонди 200 мингдан зиёд китоб ва 7 мингга яқин электрон адабиётдан иборат. Ўзбекистонда нашр қилинган болалар ҳамда катталар учун газета ва журналлар, энциклопедия-лугатлар, бадий адабиётлар, илмий-оммабоп нашрлар, ижтимоий-сиёсий китоблар, журналлар, СД ромлар, видео-аудио кассеталар — зиё масканининг бой ҳазинага эга эканидан далолат беради.

Кутубхона ўз нашрига ҳам эга. 2016 йилдан нашр этилаётган «Болалар адабиёти» журнали Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг адабий-бадий наشري саналади. Адабий-бадий, рангли-безакли журналда ўзбек ва жаҳон болалар ёзувчиларининг энг сара асарлари, жаҳон ва ўзбек халқ эртақлари, шунингдек, Ўзбекистон тарихидан хикоялар, инглиз тили сабоқлари, маънавий-маърифий тадбирлар сценарийлари ҳам ўрин олган. Ранг-баранг саҳифаларга бой, замонавий дизайнга эга мазкур журнал бегубор қалб эгалари бўлиш болаҳоналарда адабиётга ҳавас, ажодлар меросига ҳурмат туйғуларини юксалтиришга, бўш вақтлари мазмунли ўтишига ёрдам беради. Журналнинг бошқа нашрлардан яна бир фарқи томони шундаки, унинг саҳифаларида босилаётган қўшиқ ва унга басталанган мусиқа CD дискага жойлаштирилган ҳолда нашрга илова қилинган.

Китоб дўконлари, кутубхоналар юртимиз нашриётлари томонидан чоп этилаётган нашрлар билан тўлиб-тошган. Рангли-безакли, сара ва сифатли, турли тилларда нашр этилган бу китоблар ўз харидорларини қутиб турибди. Болаларнинг бебаҳо кўз нури телевизор ёки телефон экранига эмас, китоб саҳифаларига тўқилсин. Уларга яхшиликни илиниб, қўлларига китоб тутқазайлик. Зеро, яхши китоб ўқиб доно кишилар суҳбатига бўлишдек мароқлидир. Болалар ҳаммиса донолар суҳбатига ҳамнафас бўлишсин. Улар ажодлар меросини авлодларга элтуви бу тафаккур кемаларининг абадий йўловчиларига айланишсин.

Вазира ИБРОҲИМОВА

ХОРАЗМДАН АФРОСИЁБГАЧА...

Шеърӣ ва таржима китоблари билан адабиёт мухлисарига яхши таниш шоир Ҳумоюннинг "Қуёш ҳузурига йўл олган қарвон" ("Mashhur-press" нашриёти, 2017) китоби бадий очерклар, эсселар, суҳбатлар ва шеърлардан таркиб топган.

Буюк Ипак йўлидан бугунги замон манзараларига — Хоразмдан Термиз қадар, Сармишсой қояларидаги битиклардан Афросиёбга, Жайхун ва Сайхун соҳилларини кезган, водию воҳаларни учқур поездларда айланиб чиққан публицист тупроғида олтин гуллаган Ватан чиройини шоирона нигоҳ билан қузапти, таассуротларини мусаввир янглиғ тасвирлайди. Саҳардан шомга қадар эл-юрт хизматида бўлиб, юрт қорига яраётган буюк ва бунёдкор замонадошларимизнинг ўй-хаёллари, эзгу

ниятларига қулоқ тутди. Уларнинг покиза орзулари, гўзал фазилатларидан сўзлайди. Йўлда йўлдош бўлган ҳамсуҳбатлари, турли манзилларда ҳамроҳига айланган юрдошлари билан самимий давра қуради. Китобдан ўрин олган ранг-баранг суҳбатлар, ҳаётнинг қайноқ нуқталарида ёзилган мақолалар, мавзуга мос танланган шеърлар тўпламининг мазмун-мундариҳасини янада бойитган.

Қорақалпоғистон Республикасидан бошлаб Тошкент шаҳрига қадар мамлакатимиз барча вилоятларининг тарихи ва табиати, муқаддас қадимжолари, урф-одатлари, ҳудуднинг ўзига хос мўъжизаларига бағишланган тўплам китобхонани Она юртимиз бўйлаб сайру саёхатга чорлайди.

ЗАМОНАВИЙ АСАРЛАР ТАЛҚИНИ

Яқинда "Турон замин" нашриётида адабиётшунос олим Дилмурод Холдороннинг "Ижод моҳияти — услуб ҳосияти" номли адабий-танқидий мақолалар тўплами босмадан чиқди.

"Ўзбек қиссачилиги тарихи" номли илк мақолада қиссачиликнинг озгаси ва ёзма адабиётимиздаги илдишлари ҳамда ушбу жанрда самарали ижод қилган устоз адиблар Абдулла Қодирий, Ойбек, Абдулла Қаҳҳор, Гафур Фулом, Асқад Мухторнинг маҳорат сирларини англашга ҳаракат қилинган. Китобнинг асосий тадқиқот манбаи мустақиллик йилларида яратилган қиссалардир. Шойим Бўтаев, Назар Эшонқул, Нормурод Норқобилов, Улугбек Абдувахоб, Шодиқул Ҳамро қиссаларининг тили, услубий ва шаклий ҳосиллари, қаҳрамонлари ва характерлари мисоллар воситасида кенг ва батафсил очиб берилган. Муаллим ўз фикрлари, олға сурган илмий-назарий қарашларини

асослаш учун адабиётшуносларнинг адабий услубга оид илмий-назарий тадқиқотлари ва мумтоз адабий меросимиз дурдоналаридан тимсоллар келтирган. Шунингдек, кейинги йилларда "Шарқ юлдузи", "Ешлик" журналларида эълон қилинган қиссалар ҳам атрофли таҳлил этилган.

Иккинчи бўлимда Саъдулла Ҳаҳим ва Ҳумоюннинг шеърӣ тўпламлари таҳлил этилган. Шеърлардаги бадий тасвир воситалари, ташбеҳлар, истиора ва услубий-шаклий изланишларга эътибор қаратган муаллиф ушбу икки шоир шеърлари мисолида ҳозирги шеърятимизда рўй бераётган янгиликлар ҳақидаги фикр-мулоҳазаларини баён этган.

Тўпламининг учинчи бўлимида таниқли адабиётшунос олим Абдуғафур Расуловнинг "Танқид, талқин, баҳолаш", Ҳамидулла Болтабоевнинг "Наср ва услуб", Абдулла Улуговнинг "Асл

асарлар сеҳри", Баҳодир Каримнинг "Абдулла Қодирий ва герменивтик тафаккур", Узок Жўрақуловнинг "Худудсиз жилава" каби йирик тадқиқотлари, адабий танқидий рисоалари ва мақолалар тўпламларига тақризлар, шунингдек Боборовшан Фозиқдониновнинг "Сув" ҳикояси ҳақидаги мўъжазгина танқидий мақола ҳам ўрин олган.

Китоб Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети Кенгаши томонидан нашрга тавсия этилган. Масъул муҳаррир филология фанлари доктори Баҳодир Каримов, тақризчилар академик Бахтиёр Назаров ва филология фанлари номзоди Абдулла Улугов. Бадий адабиёт тарғиботи, китоб мутолааси ва китобхоналик маданиятини ривожлантиришга катта эътибор қаратилаётган ҳозирги кунда замонавий ўзбек адабиётининг долзарб масалалари ва раванга қизиққан ўқувчилар ва адабиёт мухлисари учун Д. Холдороннинг ушбу китоби ажойиб тўхфа бўлган.

Рустам МУСУРМОН

"ЖАҲОН АДАБИЁТИ" 2017 йил, июн сони

Журналнинг илк саҳифаларида "Муҳаррир минбари" рукнида берилган "Анжумандаги ўйлар" мақоласида жорий йил 15 июн кун пойтахтимиздаги Симпозиумлар саройида ўтган анжуман ва унда мамлакатимиз раҳбарининг "Ижтимоий барқарорлиқни таъминлаш, муқаддас динимизнинг софлигини асраш — давр талаби" мавзусидаги маърузасининг тарихий аҳамияти ҳақида сўз юритилди. Шунингдек, "Жаҳон адабиёти" журналы ташкил топганининг йигирма йиллиги муносабати билан бир қатор чет эл давлатларининг Ўзбекистондаги Фавқуллода ва Мухтор элчиларининг қутловлари, суҳбати, хорижий ва мамлакатимиз ижодкорлари, адабиётшуносларининг дил сўзлари босилган.

"Публицистика" рукнида берилган таниқли ижодкор Эдвард Радзинскийнинг "Қонсираган илоҳлар" асарида 1789 йил бўлиб ўтган ва тарихга Буюк француз инқилоби номи билан кирган ҳамда 1917 йил Россияда юз берган Октябр тўнтариши туфайли содир бўлган фёвузликлар ҳақида ҳикоя қилинади. Асарни Ж.Сафоев таржима қилган.

Жаҳон болалар адабиётининг В.Берестов, Г.Лонгфелло, А.Барто, В.Бианки сингари бир қатор намояндаларининг шеърӣ ва насрий асарлари Р.Исҳоқов, Д.Ражаб, Н.Остон, Ф.Раҳмон таржималарида эълон қилинган. Рус тилидан О.Отахон таржимасида тақдим этилган атоқли инглиз адиби Сомерсет Мозамнинг "Сархисоб" номли китобидан айрим бобларда ижодкорнинг адабий-эстетик қарашлари, таржимаи ҳолига, ҳаётга, ижодга қарашлари ўзининг қизиқarli ифодасини топган.

Шунингдек, журналнинг ушбу сониди адабиётшунос У.Жўрақуловнинг "Сабаи сайёр"да тоғор хронотопи, санъатшунос Т.Гафурбековнинг "Шарқ ва Раҳманинов" сарлавҳали мақолаларини ҳам ўқийсиз.

Адабий нашрларда

"ШАРҚ ЮЛДУЗИ" 2017 йил, 6-сон

Журналнинг ушбу сониди таниқли шоир Саъдулла Ҳаҳимнинг "Изингдан из қолмас изингдан янги" деб номланган бир туркум ўзига шеърлари ва ёзувчи Асад Дилмуроднинг "Бронза бўри" номли эссеси муштарийлар томонидан алоҳида қизиқиш билан ўқилади, деб ўйлаймиз. Зеро, туркум шеърларда ижодкор санъати ва маҳорати ёрқин намён бўлгани, эсседа эса Бўри исмига дахлдор қадимий тасаввур нафақат туркийлар, балки бошқа халқлар ҳаёти, дунёқараш ва тарихида муҳим ҳалқа сифатида бўй кўрсатгани ишончли манбаларга таянган ҳолда бадий шаклда тасвирланган. Шунингдек, ушбу сонда Хосият Бобомуродова, Нуруллоҳ Остон, Ойдинисно ва бошқа шоирларнинг шеърлари, Фармон Тошевнинг ғазаллари, "Ешлар дафтаридан" рукнида ёш ижодкорларнинг шеърӣ машқлари, носирлар қаторида Абдуқайом Йўлдош ва

Тоғаймурод Шомуродовнинг ҳикоялари эълон қилинган.

"Унутмас мени боғим" рукни остида Машраб Бобоевнинг шеърларидан намуналари, Аҳмад Аъзамнинг "Гул кўтариб кетаётган эркак" ҳикоясини ўқийсиз. Рей Брэдбернинг "Майн ёмғир шивалар" ҳикоясини рус тилидан М.Йўлдошева таржима қилган.Таниқли шоир Азим Суюннинг "Мен ҳеч қим эмасман ўзимдан бўлак..." сарлавҳали суҳбатининг мавзу доираси кенг. Суҳбатда ижодкор адабиёт, ижод, шахс, жамият, табиат масалаларига доир ўй-кечинмалари, фикр-мулоҳазаларини баён этган.

Бир қатор олимларнинг, тадқиқотчи ва ижодкорларнинг мақолалари, тадқиқотлари, кузатишлари адабиётшунослик, халқ озгаси ижоди ва бугунги адабий жараённинг муҳим масалаларига бағишланган. Жумладан, Д.Салоҳийнинг "Навоий шеърятинида муҳаббат мақоми", Д.Тўраевнинг "Тинчлик, бунёдкорлик ва халқлар дўстлиги куйчиси", Х.Раҳимовнинг "Таржима назарияси қай аҳволда?" сингари мақолалари шулар сирасидан.

ЛОҚАЙДЛИК ИЛАТДИР

Ёзининг сўнгги ойини қузатиб, куз фасли билан юзлашамиз. Дарахт барглари, хас-ҳашаклар сарғайиб ажиб манзара касб этади. Аммо ҳазон ва ўт-ўланларни ёқиб орқали табиатнинг ана шундай гўзаллигига пўтур этказиш қанчалик қимматга тушишини баъзида ўйлаб кўрмаймиз. Оқибатда нафақат табиатга, балки соғлиқ ва мол-мулкка ҳам зиён келтирадиган ёнғин талафоти келиб чиқишига сабабчи бўламиз. Биз эътибор бермайдиган ўчирилмаган сигарета қолдиқлари, ўй атрофида йиғилиб қолган чиқиндиларни ёқиб юбориш катта ёнғинларни келтириб чиқаради. Ҳазон, ҳар хил елимдан бўлган идишларни ёқиб юбориш оқибатида атрофга ёқимсиз ҳид таралади. Ҳатто турли аллергия касалликларнинг кўзғалишига олиб келади.

Республикамизнинг барча ҳудудларида "Ёнғин хавфсизлиги" ойларида ўтқазиб келинмоқда. Ҳар йили мунтазам равишда ўтқазиб келинадиган бундай тадбирлар натижаи ўлароқ, юртимизда ёнғинлар, у туфайли орттириладиган тан жароҳатлари ва ҳаётдан қўз юмиш ҳоллари кескин камайишига эришилмоқда.

Яна бир эътибор қаратиш лозим бўлган ҳиҳат шуки, носоз газ қурилмасидан чиқаётган газ ҳиди хонани тўлдирган бўлса чироқ ёки гугуртни ёқмаслик керак. Хоналарни тезда шамоллатиб, дераза ойналарини очиб ташлаш лозим. Бундай ҳолларда совун кўпигидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ.

Т.МАДУМАРОВ, А. ХУСАНОВ, Д.ФАЙЗИЕВ, ёнғинга қарши кураш хизмати ходимлари

Огоҳлик

Тахриратга келган қўлэмалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтаришмайди. Муаллифлар фикри тахрират нуктаи назардан фарқлангани мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир — Барно СУЛТОНОВА
Саҳифаловчи — Зафар РЎЗИЕВ

«ШАРҚ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси.
Босмахона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 00.35

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 26.11.2014 йил 0283-рақам билан рўйхатга олинган. Адаби — 3471. Буюртма Г — 882. Ҳажми — 5 босма табоқ А-2. Нашр кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 5 6

Бош

муҳаррир

Сирожидалин

САЙИД

САЙИД

САЙИД

САЙИД

САЙИД

МУАССИСА:
ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР
УЮШМАСИ

ҲОМИЙ:

"МАТБУОТ ТАРКАТУВИ"
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ

Сайтнинг ушбу учун QR-коднинг
телефоннинг орқали сканер қилинг.

O'zbekiston
adabiyoti va san'ati

Манзил: Тошкент — 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93

Электрон манзил: uzas.gzt@mail.ru

Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86

Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42

Санаат бўлими: 233-56-40

Назм ва наср бўлими: 233-58-60

ЖУМА КУНАРА
ЧИҚАДИ.

СОТУВАЛ НАРХИ
ЭРКИН.

ISSN 2311-614X

772311614000